

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Tuva z perspektivy politické geografie

Anastasiia Maslovska

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni  
Fakulta filozofická  
Katedra politologie a mezinárodních vztahů  
Studijní program Politologie  
Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce  
Tuva z perspektivy politické geografie  
Anastasiia Maslovska

Vedoucí práce: PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, srpen 2021 .....

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce PhDr. Davidovi Šancovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup při zpracovávání bakalářské práce.

## Osnova

Úvod	7
1. Vztah centra a periferie	11
1. 1. Definice centra	11
1. 2. Definice periferie	12
2. Tuva jako periferie?	13
2. 1. Geografické aspekty	13
2. 2. Demografie a hospodářství	14
3. Historicko-politické formování Tuvinské republiky	16
3. 1. Navázání vztahů mezi Tuvou a Ruskem	16
3. 2. Podmínky stanovení republiky Tannu-Tuva součástí Sovětského svazu	18
3. 3. Tannu-Tuva v rámci SSSR	20
3. 4. Historický exkurz: rozpad SSSR	23
4. Tuva v rámci Ruské federace	25
4. 1. Proces formování současného stavu republiky v rámci Ruské federace	25
4. 2. Současný stav republiky v rámci Ruské federace	29
4. 3. Historické kořeny nacionalismu a jeho současnost	32
4. 4. Příležitosti rozvoje regionu: ekonomický a sociální stav republiky	36
5. Vztahy s externími aktéry: Mongolskem a Čínou	38
5. 1. Kulturní dědictví Tuvy: Mongolsko	38
5. 2. Čína jako alternativní centrum?	39
Závěr	42
Seznam literatury:	45

Přílohy	57
Tabulka č. 1: Možné hodnoty periferií	57
Mapy	58
Mapa č. 1: Administrativní členění republiky	58
Mapa č. 2: Tuvinská republika v rámci Ruské federace	59
Mapa č. 3: Etnická situace v Tuvě	60
Mapa č. 4: Mapa silniční sítě Tuvy	61
Mapa č. 5: Mapa nerostných surovin Tuvy	62

## Úvod

Rusko je obrovská a různorodá země, v jejímž složení lze najít zcela výjimečné regiony. K jedné specifické oblasti v Rusku lze s jistotou přiřadit Tuvinskou republiku. Tuva je republika v rámci Ruské federace ležící na jihu střední Sibiře. Hraničí se severozápadním Mongolskem, Krasnojarským územím, Irkutskou oblastí a s republikami Buryatia, Altaj a Chakasie. Přestože je součástí Ruské federace, značně se liší od zbytku země. Jmenovitě jsou to exotičnost a nedostačující průzkum regionu v současných vědeckých pracích, které se staly hlavními důvody pro vypracování mé bakalářské práce. Známí vědci ze západního světa se zabývali do velké míry svébytnou kulturou a stylem života Tuvinců. Dlouholeté šamanské a buddhistické tradice a kultura nomádského životního stylu přitahovaly pozornost badatelů.

Podstatný přínos ve studiích této oblasti měla práce anglického geografa a topografa Alexandra Douglasa Carrutherse a německého autora Otto Maenchen-Helfena. Anglickému badateli a jeho expediční skupině se podařilo shromáždit neobvyklou sbírku flóry a fauny regionu, což bylo hlavním úkolem výpravy, jež trvala kvůli geografické nedostupnosti kraje dva roky. Na rozdíl od Britů, německý výzkumník již nezastihnul provincii Čchingské Číny, nýbrž Tuvinskou národní republiku. Kromě zájmu o témata, jako je pasení (chov) sobů, lovectví, tuvinská kuchyně a tuvinský oděv, se po návratu do Německa rozhodl shrnout i politický stav Tuvy a označil ji za kolonii Ruska.

Dostat se do Tuvy během sovětské éry nebylo snadné. Například americký fyzik Richard Feynman toužil po rozluštění tajemství Tuvy. Poslal nespočetné dopisy do institucí Intourist a Akademie věd SSSR s žádostí o povolení vycestovat. Pouze v období vlády Gorbačova a po pádu

železné opony se do republiky přihrnulo velké množství novinářů, milovníků loveckých trofejí a politiků, které přitahoval neznámý a záhadný region. Dokonce byl v roce 1988 natočen dokument „Pastýři Mongun-Taigy“.

Začátkem 21. století navštěvovali republiku nejen hledači divokých zážitků, ale také výzkumníci při hledání materiálů pro sepsání vědeckých prací. Nejběžnějšími studovanými tématy byly tuvinský jazyk, povaha a styl života Tuvinců. Jako příklad lze uvést disertační práci Američana Davida Harrisona: „Morfologie tuvinského jazyka“, dále také „Sajanskou křižovátku: historie a odlišné vnímání majetku mezi národy jižní Sibíře – Lodžiny a Tofalary“ Briana Donahoea, jenž se také na příkladu Mongun-Taigy (horský masiv) zabývala problémy lovectví a pytláctví v Tuvě. Následně byly a stále jsou v prioritě bádání v oblasti tuvinského hrdelního zpěvu, městského šamanismu, buddhismu a zajímavých sociologických zkoumání jako je například disertační práce Maxe Plancka na téma: „O čistotě a síle Tuvinského těla: morálka, sexualita a tradice v Tuvě“ (Mongush 2010: 204–227).

Tuvinská republika je pozoruhodným objektem bádání jak pro sociology, antropology a kulturology, tak i pro skupinu politických věd, zejména pro politickou geografii. Účelem dané bakalářské práce je zkoumání politického vývoje Tuvy ve vztahu k jejímu současnému postavení v Ruské federaci. Teoretický základ se opírá na Rokkanovou teorii *cleavages*, teorii centra a periferie s větším důrazem na zkoumání periferie.

Vzhledem k tomu, že období Sovětského svazu se stalo mezníkem ve vývoji současné politické a sociální situace Tuvy, bude zodpovězeno jakým způsobem SSSR ovlivnil současný status Tuvy v rámci Ruské federace a povahu jejich vztahů. Pomocí případové studie se budu snažit stanovený cíl naplnit a odpovědět na výzkumné otázky: jakým způsobem se historie oblasti promítá do současného postavení Tuvinské republiky v rámci Ruské federace a identity



Tuvinců; jakým způsobem geografické aspekty oblasti ovlivňují vývoj politické situace regionu; jaký je potenciál kraje v dnešní době vzhledem na surovinový potenciál území; jak se stala Tuva součástí Sovětského svazu; jaká byla situace v Tuvě po rozpadu SSSR; jak probíhal proces transformace do současného postavení republiky v rámci Ruské federace; je Čína alternativním centrem pro Tuvu?

Práce je rozdělena do pěti kapitol, jež tvoří úvod, teoretická kapitola, kapitoly zkoumající geografické faktory, historický základ, spojitosti mezi minulostí a současností, současné perspektivy republiky, zkoumání alternativního centra a závěr. První kapitola je rozdělena do dvou podkapitol, v kterých bude stručně vyložena Rokkanova definice centra, periferie a pojmu *cleavages*. V druhé kapitole bude zkoumána charakteristika oblasti pomocí geografických kritérií, jež do velké části ovlivnily celkové postavení Tuvy jako periferie a její ekonomickou závislost na Rusku. Následně bude pozornost věnována demografické situaci a etnické stránce populace.

Třetí kapitola je rozdělena do čtyř částí. Je založena na výzkumu historických základů vztahů Tuvy s Ruskem. Je zde prozkoumán počátek zrodu napětí mezi kulturou dominantní a kulturou menšinové etnické skupiny. Jmenovitě je v dané části objasněno: za jakých okolností se Tuva stala součástí Sovětského svazu a jak probíhala následná postupná integrace se socialistickým jádrem. Zároveň byl prozkoumán vznik současného národního složení obyvatelstva.

Poslední část zkoumá souvislost příčinně-následkových jevů mezi minulostí a současností, zejména studuje vypuknutí nacionalismu a vztahy mezi Tuvinci a Rusy, neboť výstupy sovětské politiky, především rusifikace, ovlivnily výskyt nespokojenosti mezi obyvateli na konci 80. let 20. století. Také je zodpovězeno, proč počet Rusů v republice stále ubývá. Ve stejné části je prozkoumán strategický plán rozvoje Tuvy a možné využití obtížného geografického rozmístění v její prospěch. Následně jsou prozkoumané vztahy

Tuvy s Mongolskem a Čínou, studiem role Mongolska na formování tuvinské kultury. Bude zde také odpovězeno na otázku, jaké jsou perspektivy Číny jako alternativního centra pro Tuvu, vzhledem na její rostoucí moc a na společnou minulost s republikou.

V závěru shrnu výsledky celého bádání a zjistím, zda byl naplněn hlavní cíl a povedlo-li se zodpovědět výzkumné otázky.

## 1. Vztah centra a periferie

Koncept centra se vyskytuje takřka ve všech vědách, od přírodních až po společenské. Pro zkoumání Tuvinské republiky z perspektivy politické geografie byly do velké míry použity práce Steina Rokkana. Norský vědec vybudoval v oblasti komparativní politologie nejen dichotomii *centrum – periferie*, ale taktéž přišel spolu s Seymourem Martin Lipsetem na existenci *cleavages* (Dalton 2019). Přestože roli centra a periferie se zabýval také sociolog Immanuel Wallerstein (k nimž následně přidal nový pojem *semiperiferie*), jeho zkoumání konceptu centra a periferie probíhalo v globálním měřítku. Bylo aplikováno na světoekonomiku (Sorinel 2010: 222).

Pojetí *cleavage* (v doslovném překladu rozpor nebo rozkol) lze vnímat jako výrazné vnitřní štěpení společnosti, většinou kvůli etnickým odlišnostem (Deegan-Krause 2009). Přestože daný pojem není rovnoznačný pojmu konflikt, jmenovitě vztah centra a periferie je zásadním *cleavage*, který se může proměnit v konflikt (Dalton 2019).

### 1. 1. Definice centra

Podle Rokkana se v centrech nachází elita, v rukou které je monopol na přijetí politických rozhodnutí a uplatnění politické moci (Frank 2002). Rokkan rozděluje centrum na tři různé typy podle toho, jakými zdroji disponuje a jakou vykonává funkci. Ekonomické centrum znamená koncentraci největšího toku průmyslového a ekonomického významu. Kulturní centrum shromažďuje společenské, duchovní a kulturní jádro. Pro vojensko-administrativní centrum je hlavní charakteristikou přítomnost ústředních orgánů státní a politické správy. Pokud centrum plní všechny tři základní funkce, jedná se o takzvanou monocefalickou strukturu (tamtéž).

Centrum lze také rozpoznat podle nejpopulárnějších činností obyvatelstva. Podle terminologie ekonoma Colina Clarka bude většina populace v centru

zaměstnána v soukromých a veřejných službách, v dopravě a komunikačních službách (Rokkan 1987: 80).

## **1. 2. Definice periferie**

Oproti centru disponuje periferie monopolem na kontrolu všech zdrojů na svém vlastním území jen v tom nejlepším případě. Je oblastí izolovanou od všech ostatních kromě oblasti centrální. Není dominantní v komunikaci s centrem, zejména pokud se od něj její jazyk a etnická příslušnost liší (Rokkan 1987: 91).

Co se týče formy periferie, rozlišují se podle způsobu rozšiřování území v minulosti. Tři různé formy periferie odpovídají třem typům základního modelu územní expanze, jmenovitě vojensko-administrativní, ekonomické a kulturní. Kulturní podřízenost, ekonomická závislost, vojenské dobytí a administrativní podřízenost nemusí tvořit jednu skupinu periferií. Existují dobyté periferie, které se dokázaly vyhnout ekonomické závislosti a zachovat si vlastní kulturu (Rokkan 1987: 91). Pro zkoumání vojensko-administrativního modelu je nutné se ponořit do historických procesů. Pro stanovení stupně ekonomické závislosti je nutné analyzovat ekonomické statistiky. Pokud jde o třetí význam, a to kulturní podřízenost, je třeba vzít v úvahu oficiální i neoficiální svědectví (viz. příloha č. 1).

Rokkan také rozlišuje dva typy periferie: horizontální a vertikální. Periferie vertikálního typu je tvořena vojenským dobytím nebo administrativním podmaněním. Je charakterizována různou mírou ekonomické, politické nebo kulturní závislosti. Horizontální typ periferie vzniká na základě ekonomické závislosti nebo kulturní podřízenosti. Nejlépe je popisován úrovní vzdálenosti od centra a mírou odlišnosti od dominantní identity a kultury centra (Frank 2002).

## 2. Tuva jako periferie?

### 2. 1. Geografické aspekty

Vhodným potvrzením vyjádření Napoleona Bonaparta: „Zeměpis je osud“ je Tuvinská republika. Její zeměpisná poloha výrazně ovlivnila vývoj její politické, ekonomické a sociální situace. Republika Tuva se nachází na jihu východní Sibíře, v samém středu Asie, na soutoku dvou řek, jmenovitě Velkého Jeniseje a Malého Jeniseje. Rovněž hraničí s Mongolskem, Krasnojarským územím, Irkutskou oblastí a republikami Buryatia, Altaj a Chakasie (Official portal of the Republic of Tuva). Ze všech stran je Tuva chráněna horami, pouze z jihu je obklopena stepí a pouští Mongolska. Terén regionu komplikuje dostupnost Tuvy a možnost navazovat těsnější vztahy se sousedními regiony. Pouze 18% tvoří pláně, zbývajících 82% jsou pohoří a horské hřebeny. Pohyb na území Tuvy se provádí převážně nákladními automobily a osobní dopravou. Izolace regionu zabraňuje rozvoji obchodu v regionu a snižuje konkurenceschopnost průmyslových výrobků (Lebedev — Dabiev nedatováno).

Klimatické podmínky regionu lze označit za další rozhodující faktor při formování současného stavu regionu. V létě teploty dosahují až +40 stupňů Celsia a v zimě klesají až k -50 stupňům Celsia. Kvůli nepříznivému klimatu se utrací mnohem více peněz na zajištění normálních životních podmínek pro obyvatelstvo a zabezpečení fungování průmyslových struktur (Oorzhak nedatováno: 97).

Navzdory skutečnosti, že Tuva disponuje bohatými ložisky přírodních zdrojů, geografické a klimatické faktory výrazně omezují potenciál využití těchto nerostů při rozvoji ekonomické a sociální sféry. Sajanská vysokohorská bariéra, absence železničního spojení a drsné klima znemožňují hlubší interakci se zbytkem Ruské federace. Nerozvinuté dopravní cesty znepřístupňují potenciální investice a inovace, které by mohly být zaměřeny na daný region. Přestože se jedná o panenskou krajinu, což by mohlo přilákat velké množství turistů, rozvinout

turistické odvětví znemožňuje nerozvinutost silničních cest (tamtéž: 100).

Proto není divu, že ekonomika republiky je silně závislá na dotacích z Ruské federace. Přestože její objem není ve srovnání s objemy v jiných částech federace nijak obsáhlý: „[...] největší objem investic se lije do Ťumenské oblasti (2,16 bilionů rublů), což je 253krát více než do republiky Tuva (8,5 miliardy rublů)” (Solozobov 2019: 89) tvoří dotace velkou část příjmů Tuvy.

## **2. 2. Demografie a hospodářství**

Jak již bylo řečeno, v republice jsou značné zásoby nerostů. Jmenovitě se jedná o uhlí, azbest, kobalt a zlato, ale kvůli již zmíněným geografickým faktorům a nedostatečnému množství financí, těžební průmysl zůstává doposud nerozvinutou oblastí. Proto hlavní průmyslová odvětví, jmenovitě těžba a energetika, naplno nevyužívají svůj vlastní potenciál (Oorzhak 2016: 43–45). Dominantní činností Tuvinců zůstává zemědělství, zejména živočišný průmysl. Kromě chovu koní, ptáků, prasat a jaků, se také věnují chovu velbloudů a sobů, jenž je velice nákladným a vyžaduje značnou míru péče, kvůli čemuž nejsou dominujícím druhem dobytku (Irgit – Biche-ool nedatováno: 62–64).

Při studiu dynamiky růstu obyvatelstva v Tuvě od roku 2004 do roku 2014 je vidět, že populace následkem vysoké úrovně porodnosti roste. Avšak navzdory pozitivním ukazatelům dochází v republice k demografické krizi, což je dáno neustále se vysokou mírou nemocnosti, drogové závislosti a alkoholismu v populaci a nízkou úrovní lékařské péče snižující průměrné délce života. Taktéž sehrává důležitou roli migrace populace v produktivním věku (Soyan nedatováno: 126–129).

Etnická stránka Tuvy úzce souvisí s historickými faktory, které zformovaly etnický stav republiky v současné době. Například migrace rusky mluvící populace během období Sovětského svazu. Navzdory skutečnosti, že v Tuvinské republice

žije 87 národů a národností, domorodé obyvatelstvo zůstává dominantním. Většinu tvoří Tuvinci, další nejpočetnější národností jsou Rusové. Podle analýzy demografické situace lze tvrdit, že počet Tuvinců neustále roste. Podle sčítání lidu z roku 1959, zůstávali Tuvinci převládající národností a tvořili přibližně 57% populace. Co se týká posledního sčítání lidu v Ruské federaci v roce 2010, počet domorodého obyvatelstva, čili Tuvinců, představoval již 82% a pouze 16,3% Rusů. Méně než 3% připadá na jiné národnosti, jejichž počet, stejně jako i ruského obyvatelstva, klesá. Například od předposledního sčítání lidu v roce 2002 a posledního v roce 2010: „[...] se počet Ukrajinců snížil o 40,7%, Tatarů o 39,7%, Burjatů o 28,2%, Chakasů o 28,1%” (Office of the Federal State Statistics [...] 2010).

Co se týče průměrného věku populace, v roce 2018 to bylo 29,6 let. Nehledě na skutečnost, že je jednou z nejnižších hodnot v Ruské federaci, lze pozorovat zlepšení v porovnání předchozími údaji (Resolution of the Government of the Republic of Tuva No. 271). V roce 1989 byl průměrný věk populace stanoven na 26,1 let (Anaiban nedatováno). V posledních letech proběhly změny v městském a venkovském obyvatelstvu. Od roku 2004 až po rok 2014 lze pozorovat nárůst městského obyvatelstva, jenž se zvyšuje v důsledku migrace lidí z venkova. Nejlidnatějšími městy jsou Kyzyl a Dzun-Khemchikský, Kyzylský a Ulug-Khemský rajón, kde žije více než polovina populace (Kuder-oolovna 2016: 1–2).

### **3. Historicko-politické formování Tuvinské republiky**

#### **3. 1. Navázání vztahů mezi Tuvou a Ruskem**

Na konci 17. a na začátku 18. století začalo Rusko vysílat mírové mise na oceán za účelem prozkoumat a zároveň vyvinout území Dálného východu a Sibíře. První styky Tuvinců s Ruskem proběhly v 30. – 70. let 19. století během těžby zlata navzdory zákazům tuvinských a čínských úřadů. Tímto způsobem se vztahy s Ruskem začaly značně rozšiřovat a těžba zlata přinesla velké zisky pro císařskou pokladnu (History of Russia in documents nedatováno). Oficiální sovětské dokumenty poukazují na dlouholeté spojení mezi Tuvou a Ruskem. Několikrát zdůrazňují, že protektorát z roku 1914 a poté vyhlášení nezávislé Tuvinské národní republiky, byly založeny čistě na iniciativě Tuvinců (Otroshchenko 2008: 37). Dokonce i v některých relativně nedávných vědeckých pracích je patrný podobný pohled na historické události v 20. století, v nichž je Rusko popisováno jako jakýsi misionář a tuvinský národ jako ten, jenž pomoc od patrona potřebuje. Například v článku od Centra geopolitického výzkumu ohledně období po roce 1911 je uvedeno: „[...] obrátili se na svého souseda, aby je vzal pod svá křídla” (Chadimulin 2016).

Po čínské revoluci v roce 1914 do Tuvy podnikl expedici ruský spisovatel Sergei Minclov. V jeho poznámkách bylo uvedeno, že daná expedice byla provedena tajně, za účelem prozkoumat region, neboť se zrodila myšlenka o připojení regionu do Ruského impéria poté, co se stal “ničím” (Russian Geographical Society 2021). V jeho zaznamenaných vzpomínkách bylo uvedeno: „V jurtě se to hemžilo několika člověku podobnými tvory. Pramenil z nich nechutný a žalostný dojem” (tamtéž).

Poté, co navštívil v roce 1929 Tuvu německý badatel Mönchen- Helfen, napsal: „Po mnohá století byla Tuva mongolským územím. Tuvinci nikdy neměli v úmyslu existovat samostatně od Mongolska. Tyto dvě země mají totožný



ekonomický systém a stejné náboženství. Správním jazykem Tuvy byla také mongolština. Tuvinci po pádu čínské a později carové vlády považovali sebe samé za příslušníky Mongolska. Také Mongolové považovali Tuvu za mongolskou provincii“ (Otroshchenko 2008: 38).

Většina tuvanské elity viděla Tuvu jako součást Mongolska, a pouze malá skupina se držela proruské orientace. Nicméně bolševická vláda pomohla potlačit pokus o připojení k Mongolsku. Poté byla Mongolsku předána oblast Darkhat o rozloze 16 000 kilometrů čtverečních, aby nedošlo k vyostření ve vztazích mezi zeměmi. Navzdory pozdějšímu podpisu smlouvy o přátelství mezi TNR a MNR se začala stále více objevovat otázka o navrácení pohraniční oblasti Darkhat zpět Tuvě (tamtéž: 39). Již od roku 1926 se Tuvinská národní republika vydala socialistickou cestou a postupně absorbovala ideologické ponaučení ze strany sovětské vlády. V 30. letech v Tuvě probíhaly kolektivizace, nové sčítání lidu, represe buržoazie a lamaitského duchovenstva. Byla také vytvořena Tuvinská národní revoluční strana. Dění uvnitř republiky se zrcadlově podobalo děním v jiných socialistických republikách, a druhá světová válka posloužila jako důkaz politické propojenosti Tuvy se Sovětským svazem. Tuvinci se také zúčastnili bitev proti německému fašismu. Na začátku mezinárodního konfliktu oznámila Tannu-Tuva svůj vstup do války na straně Sovětského svazu. Pomoc spočívala v rekvalifikaci hospodářství na výrobu vojenského vybavení, vytvoření armády a zvýšení délky vojenské služby. Během druhé světové války poskytovala TNR Sovětům všestrannou pomoc. Zejména předání koní a hospodářských zvířat armádě. Do června 1944 dodala republika Sovětskému svazu celkem 36,9 tisíc koní (Historical Encyclopedia of Siberia 2009). Nicméně otázkou zůstává, zda byla pomoc podpořena dobrovolným entusiasmem. Nejvíce pravdivou odpovědí je skutečnost, že vláda Tuvinské národní republiky neměla jiné možnosti na výběr, jelikož bez poskytnutí pomoci Sovětskému svazu mohla přijít o přátelské vztahy (Dorzhu nedatováno).

### **3. 2. Podmínky stanovení republiky Tannu-Tuva součástí Sovětského svazu**

O otázce, zda přičlenění Tuvy do socialistického jádra bylo pouhou iniciativou malé země lze dlouho uvažovat. Na jedné straně pramenilo usilování o vstup do Sovětského svazu z hlavy vlády S. Toka, což je oficiálně zaznamenáno různorodými archivními svědectvími. Na druhé straně existuje odůvodněná myšlenka, že se to neobešlo bez vnějšího vlivu zahraniční politiky Sovětského svazu. Neboť na konci 30. let 20. století byla anektována Západní Ukrajina spolu s Pobaltím a Besarabií a existovaly zde pokusy vojensky podřídit Finsko (Kharunova 2009: 143–144).

Není divu, že klíčovou osobou stojící za vstupem byl generální tajemník Tuvinské národní republiky S. Toka, který v letech 1939 a 1941 usiloval o připojení Tuvy k Sovětskému svazu. Domníval se, že pomocí tohoto kroku bude možné zlepšit politicko-ekonomickou situaci republiky a zajistit tak její bezpečí proti vnějším hrozbám. Během banketu na počest říjnové revoluce v roce 1939 prohlásil: „Já sám pracuji v ústředním výboru TNP více než deset let. V budoucnu chci znovu sjednotit Tannu-Tuvu s národy velkého Sovětského svazu. Pokud toho nedosáhnu, budu vědět, že se můj sen nesplnil” (Bajyr-oil 2010: 146). Podobná vyjádření byla skutečně tím, čemu opravdu věřil, poněvadž vyrůstal v prostředí mezi dětmi ruských rolníků a byl fascinován jejich kulturou, jazykem a stylem života. Dokonce jeden z členů jeho strany poznamenal, že Toka ve skutečnosti již není Tuvinec (Otroshchenko 2018: 45).

Doposud zůstává zcela nejasným, zda připojení Tuvy k Sovětskému svazu bylo předurčeným krokem. K politice Stalina patřila především snaha zajistit bezpečnost hranic za pomoci vytvoření nárazníkových pásem. Tuva hraničila s Mongolskou národní republikou, která nepředstavovala hrozbu pro socialistické jádro. Na druhé straně by Stalin nenechal odděleně existovat Tuvu, opírající se o imperialistické priority a vzpomínky na rok 1914, kdy se Tuva dostala pod

protektorát carského Ruska (Otroshchenko 2017: 62).

Také Tuvanci jsou úzce spjati s některými turkickými národy žijícími v samotném sovětském Rusku a na západě a severu bývalých tuvansko-sovětských hranic. Těmito národy jsou Oirots, Shors a Chakass. Existence Tuvy jako nezávislého státu by mohla usilit snahy altajských nacionalistů separovat se od Ruska a připojit se do nezávislého státu. Proto bylo pro Sovětský svaz vhodnějším, aby Tuva byla jeho součástí (tamtéž: 53–55).

Za další důležitou příčinu přičlenění Tuvy lze považovat i nález potřebného nerostného bohatství. Těsně za rok po vynálezu atomové bomby Spojenými státy americkými a před začátkem studené války, byla Tuva v roce 1944 i se svými bohatými ložisky uranu přičleněna k Rusku. Před shozením atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki byla v sovětských zdrojích několikrát zmiňována tato bohatá ložiska uranu. Po shození atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki se další zmínky přestaly objevovat. Navíc nebyly zveřejněné žádné vědecké články, nehledě na početné expedice podniknuté sovětskou vládou v regionu. Je to jenom potvrzení toho, že sovětská vláda se snažila držet v tajnosti činnost v oblasti (Mansvetov 1947: 15). Dokonce existují další vzpomínky, které potvrzují domněnky, co Tuva představovala pro Sovětský svaz v období začátku konfrontace západního a východního bloku. V záznamech z roku 1950 je uvedeno: „[...] V roce 1942 jsem si na irkutském nádraží všiml mnoha transportů střežených NKVD směřujících do sovětského Mongolska. Dostal jsem následující konkrétní informace, které transport přepravoval: 1) demontované části továrního a laboratorního vybavení [...] 3) všechny transporty byly na cestě do Tannu-Tuvy [...] a 5) politický vězeň, který pracoval na hranici s Tannu Tuvou mi řekl, že NKVD poslal všechny politické vězně na Kamčatku a že v této oblasti zůstali pouze jednotliví vězni, jejichž doba trestu přesahovala tři roky“ (Information on Soviet military strength 1950: 5).

Taktéž není zcela jasnou skutečností, zda byl vstup Tuvy do Sovětského svazu legitimním krokem. Ve vědeckých pracích tuvinských a sovětských badatelů byla historie socialistické integrace Tuvy popisována výhradně v pozitivních rysech. Pouze v roce 2007 se objevila zmínka o Chemčikském povstání z roku 1930, kdy ruští a tuvinští rolníci kladli odpor nucené kolektivizaci. Povstání bylo potlačeno sovětskou vládou a jediné zmínky existovaly výlučně v západních informačních pramenech této doby (Otroschenko 2014: 142).

Jakmile dostal Toku „skutečný vládce, roku 1941 odpověď z Moskvy, ve které byla řeč o potvrzení přičlenění Tannu-Tuvy do Sovětského svazu, bylo uskutečněno mimořádné zasedání malého Churalu, v čele s manželkou hlavního iniciátora integrace. Jedním z porušení, dle právního hlediska, bylo to, že rozhodování o přistoupení Tuvy k SSSR bylo přijaté Malým, nikoli Velkým Churalem (Otroschenko 2017: 41). Což protirečí třetí hlavě dvanáctého článku Ústavy TNR: „Nejvyšším orgánem státní moci TNR je Velký Chural pracujících TNR” (Constitutional Law of the Tannu-Tuva No. 3/1941). Navíc o protiprávní činnost svědčí absence referenda pro tuvinský národ (tamtéž: 42–43).

Od konce 30. let začalo všechna rozhodnutí ÚV TNRP schvalovat pouze prezidium Malého Churalu, jež podle Ústavy z roku 1941 sestávalo z 5 až 9 osob. Často se stávalo, že kvůli nedostatku vzdělaných lidí, plnily různé funkce stejné osoby. Tím pádem složení Malého Churalu bylo o 2 nebo o 4 osob menší, což bylo také v rozporu s Ústavou. Sovětský diplomat Lev Karachan napsal Stalinovi, že vláda lidu v Tuvě ve skutečnosti neexistuje. Stejně jako v Mongolsku se stala orgánem, jenž pouze napodobuje rozhodnutí Moskvy (Otroschenko 2018: 47).

### **3. 3. Tannu-Tuva v rámci SSSR**

Po stanovení součástí Sovětského svazu, prošla Tuva změnou v politickém, ekonomickém a sociálním měřítku podle socialistického vzoru. Výchozí pozice republiky byla na příliš nízké úrovni, proto se nemohla obejít bez pomoci ze strany

Sovětského svazu. Vzhledem k tomu, že Sověti poskytovali Tuvincům pomoc ve 30. letech 20. století, značně posílili své pozice v republice. Sovětská vláda neváhala přímo směřovat kurz tuvinské ekonomiky, ovlivňovat její kulturu a proudy myšlení národa. Proto bylo očividným výsledkem, že TNR začala postupně přejímat ideu socialismu. Politický a ideologický vliv SSSR určoval volbu domácí politiky TNR. V roce 1929 vedení republiky oficiálně vyhlásilo cestu k budování socialismu, jež byla doprovázena represemi bohatých, pastevců a lamaistického duchovenstva. Pod nátlakem Sovětského svazu prováděla tuvinská levice s hlavou státu v čele kolektivizaci zemědělství, kulturní revoluci a částečnou industrializaci. Neúspěch pokusu o nucenou kolektivizaci vedl k zavedení nové ekonomické politiky, takzvaného tuvinského NEPu. V jejím rámci probíhalo postupné spojení jednotlivých hospodářství za účelem zlepšení chovu zvířat a obdělávání půdy. Počet hospodářských zvířat, osetých ploch, vnějšího a vnitřního obchodu rostl. Zavedena byla také národní měna (Historical Encyclopedia of Siberia 2009).

Již do roku byla 1944 Tuvinská národní republika součástí národního hospodářství jihovýchodní Sibíře. Je jasné, že za krátkou dobu prošla Tuva prudkým rozvojem, na který se do značné míry podílel Sovětský svaz. Nicméně během transformace do socialistické podoby byla absolutně zničena politická opozice. Stejně jako v jiných socialistických republikách byl rozšířen fenomén kultu osobnosti Stalina a političtí oponenti trpěli represemi. Sovětské vedení se vměšovalo do všech vnitřních záležitostí Tuvy. Odůvodněním bylo tvrzení, že je to v zájmu vládní jednotky státu a za účelem správné socialistické výstavby. Nakonec ústřední postavení v systému dokázali zaujmout pouze osoby, jimž důvěřovala sovětská vláda (Saaja 2001).

Zásluhou vzniku sovětsko-tuvanských podniků byl zlepšen stav ekonomiky v republice. SSSR ovlivnil i kulturní rozvoj Tuvinské národní republiky. Před vstupem do SSSR v letech 1926–29 pracovala v regionu geologická expedice Akademie věd SSSR. Na začátku 30. let 20. století se kulturní

a jazykové oddělení vědeckovýzkumného sdružení Komunistické univerzity zabývalo vytvářením kulturních, vědeckých a vzdělávacích institucí v republice. Značný přínos byl ve vytvoření písma v roce 1930, což vedlo k evoluci umění a literatury (Historical Encyclopedia of Siberia 2009). Nejvýraznější změnou prošel etnický stav Tuvinské republiky v letech 1930–31, kdy proběhlo první sčítání obyvatel Tuvy, jež stanovilo, že z 82 200 lidí je 79% Tuvinců a přibližně 21% Rusů. Jenom 4,7% populace žilo ve městech (tamtéž). Od konce druhé světové války se však počet Rusů v této oblasti podstatně zvýšil a hlavní město Kyzyl vzrostlo ze 6 600 obyvatel v roce 1945 na 39 400 v roce 1961. Připojení Tuvy do Sovětského svazu ovlivnilo rozvoj průmyslu v republice. Přestože přínos do celkové průmyslové výroby ve východní Sibiři byl méně než 2%, samostatný náskok v oblasti těžby kobaltu přispěl nejen k velkému přílivu ruského obyvatelstva, ale i k růstu pracovníků mezi původním obyvatelstvem. Počet průmyslových pracovníků vzrostl z 4 300 v roce 1950 na přibližně 35 000 v roce 1961. Vzhledem k tomu, že se zde nacházel nejbohatší zdroj kobaltu v Sovětském svazu, začala v roce 1957 ve městě Khovu-Aksy stavba Tuvakobal't. Tento vývoz kobaltu byl podán přes město Krasnojarsk (Rupen 1965: 610). Po rozpadu Sovětského svazu přestal fungovat i kombinát. Dodnes zůstává otevřenou otázkou, jak uklidit zbylý arsen a kyanid sodný, jenž značně škodí zdravotnímu stavu místního obyvatelstva a ničí životní prostředí (Moldurushku – Kara-sal – Soldup 2015: 162).

Po vstupu Tuvy do SSSR se proces integrace do sovětského sociálně-ekonomického systému zrychlil. Zvláštní místo ve vývoji ekonomiky Tuvy zaujímají 60. a 70. léta. Za účelem vytvoření surovinové základny pro rozvoj průmyslu byly široce rozmístěny geologické průzkumné práce. Během tohoto období byly objeveny a prozkoumány: železná ruda v Kara- Sug a Ulatai, kobalt v Khovu-Aksynskoe, polymetalická ložiska v Kyzyl- Tashtygskoe, ložiska azbestu v Ak-Dovuraku a uhlí v povodí Ulug-Khem. Byla zahájena výstavba těžebních podniků. Byly uvedeny do provozu kombajny Tuvaasbest, Tuvakobalt, dva uhelné

doly a rtuťový těžební podnik Terlig-Khainsky. Také byly postaveny teplárny Kyzylskaya, Ak-Dovurakskaya a Khovu-Aksynskaya. V 80. letech 20. století se zde kromě fungování nábytkových továren také vyvíjel potravinový průmysl, jenž zajišťoval přibližně polovinu potřeb obyvatel republiky. Byly uvedeny do provozu masokombináty Kyzyl a Kyzyl-Mazhalyk a továrny s potřebami pro domácnost, které poskytovaly šatstvo a obuv (Begzi 2017: 97).

### **3. 4. Historický exkurz: rozpad SSSR**

Dne 25. prosince 1991 prezident SSSR Michail Gorbačov během živého televizního přenosu oznámil, že: „vzhledem k okolnostem vzniku Společenství nezávislých států ukončuji svoji činnost prezidenta SSSR“ (BBC 1991). Nedlouho předtím, v roce 1985, Gorbačov zahájil reformy, jež by měly zastavit hospodářskou krizi ze začátku 80. let. Avšak jím zavedená Perestrojka nepřinesla žádoucí výsledky. K žalostné socio-ekonomické situaci se přidala ohromná nedůvěra občanů k vládě. Značně ovlivnil zklamání obyvatelstva také rok 1986, kdy došlo k explozi černobylské jaderné elektrárny. Taktéž nekonzistentní a nesystémové reformy, nezáměr vlády se vzdát politického monopolu, odmítavý postoj k poznání kvalitnějšího života na Západě a věčný nedostatek různých komodit vedly ke kolapsu Sovětského svazu. Návíc k tomu nebyla uskutečněna původní myšlenka o vytvoření beztrždního společenského řádu. Sociální stratifikace byla stále přítomná (Lukyanuk 2012).

Gorbačov a jeho příznivci viděli řešení nepříznivé situace v obnovení unijní smlouvy, jež by měla ze socialistických republik udělat konfедераční unii suverénních států. Konzervativní sovětské vedení však začalo proti postupnému zániku Sovětského svazu odporovat. Aby tomu předešlo, využilo nepřítomnosti Gorbačova, který tehdy odpočíval na Krymu, a udělalo státní převrat. Samotný srpnový puč ale narazil na značný odpor veřejnosti s Borisem Jelcinem v čele (tamtéž). Za účelem zastavit shromáždění mítinků a šíření vzpoury po celém Sovětském svazu začala televize místo přenosů novin a skutečného dění ve státě

neustálé vysílat balet Labutí jezero (Dorazín 2016). Ve dnech 7. – 8. prosince roku 1991 byla ve státním sídle v Bělorusku, konkrétně v Belověžské pušči, podepsána Dohoda o založení Společenství nezávislých států, která oznamovala zánik Sovětského svazu. O dva dny později byla Bělověžská dohoda ratifikována Běloruskem a Ukrajinou, později Ruskem (Lukyanuk 2012).

Celkově byla situace na Sibiři, jejíž součástí je Tuva, také jedním z důvodů rozpadu Sovětského svazu. Samotná Sibiř byla nejen “dveřmi” do Asie z hlediska geografického umístění, nýbrž také důležitým střediskem surovinového bohatství. Ziskovost tůmeňské ropy již nebyla schopna pokrýt rychlou úroveň rozvoje vojensko-průmyslového komplexu Sovětského svazu. Vzhledem k odlehlosti regionu zde docházelo taktéž k intenzivní těžbě surovin mimo zákon, což mělo dopad na životní podmínky obyvatel a přírodu. Po rozpadu Sovětského svazu byla Sibiř na pokraji zanedbání. Migrační tok v letech 1990–1992 vzrostl na 500 tisíc, zatímco v 80. letech migrace činila přibližně 200 tisíc obyvatel. Velký počet domorodců opustil rodný kraj kvůli nízkým platům, nepatrným odměnám, rostoucí nezaměstnanosti a uzavírání velkých projektů a výstaveb. Vyjádření A. Tarasova, které se týkalo krasnojarské hliníkárně, vyjadřovalo celkovou pozici sovětského lidu vůči rozpadu Sovětského svazu v 90. letech: „Stát ztratil monopol na drancování Sibiře“ (Rojansky 1996: 78), kde je možné přechít: “ [...] na drancování celého státu”. Otázka, zda Sibiř přežije, byla zároveň odpovědí na otázku, zda samotné Rusko přežije katastrofu 90. let. Čas ukázal, že spojení průmyslového rozvoje s využíváním přírodních zdrojů je neslučitelným se zachováním přírodních základů života původního obyvatelstva. Princip soužití s přírodou byl před příchodem Rusů nedílnou součástí života etnických skupin severní Asie. Jmenovitě Tuva zůstává dodnes téměř jediným regionem, jenž osud dokázal zachránit před významnými změnami v průmyslovém rozvoji a umožnil zachovat svébytnou kulturu a styl života. Tuvinská etnická skupina se stala neoblomnou a odolnou vůči jakýmkoli vnějším zásahům proti její identitě (tamtéž: 70–76). Další důvod rozpadu spočíval v sociálním faktoru. Etnofederalismus ovlivnil nejen rozpad



Jugoslávie, Československa, ale hrál také rozhodující roli při ukončení existence Sovětského svazu (Giuliano 2006: 276–277).

#### **4. Tuva v rámci Ruské federace**

##### **4. 1. Proces formování současného stavu republiky v rámci Ruské federace**

Stejně jako spousta jiných republik v 90. letech, byla Tuva pohlcena vlnou nacionalismu a separatismu. Předcházely tomu události na konci 80. let, zejména nálady o možném vystoupení Tuvy z Ruska. Snížil se také počet rusky mluvících Tuvinců a počet mezietnických manželství za 20 let klesl na polovinu. Pokud dříve vysoce postavené funkce zastávali výhradně Rusové (což bylo historicky způsobeno), počátkem 90. let obsazovali důležité pozice již Tuvinci (Datsyshen 2015). Nacionalistické hnutí v Tuvě začalo v roce 1989 vytvořením Tuvinské národní fronty. Tuva se stala jedinou republikou, v níž vůdce nacionalistického hnutí Kaadyr-ool Bicheldey zastával post předsedy Nejvyššího sovětu (Giuliano 2006: 303).

V roce 1990 došlo poprvé ke konfliktům mezi dvěma etniky. První střety se odehrály ve vesnici Hovu-Aksi, kde došlo k mezietnické konfrontaci s použitím střelné zbraně. Důvody těchto střetů spočívaly v chybách sovětské politiky 30. let 20. století, konkrétně v potlačování kultury, tradic a víry. Impulsy k rozpadu Sovětského svazu byly také spory mezi generacemi a napětí mezi městem a venkovem (Eismont 1996). První tajemník komunistické strany Grigorij Širšin, který byl jmenován během Brežněvovy éry, se pokusil zdiskreditovat Národní frontu Tuvy. Proto byl Kaadyr-ool Bicheldey nucen rozpustit nacionalistické uskupení. Nicméně další radikálně nacionalistická skupina Khostug Tuva nepřestávala fungovat. Obě skupiny sestávaly výhradně z etnických Tuvinců. Khostug Tuva se skládala z mladých nezaměstnaných migrantů z venkova pro organizaci mítinků s Ruskou federací, zatímco Národní fronta Tuvy byla složená převážně z politiků a intelektuálů pro hájení suverenity Tuvy. Nacionalistické

proudy značně ovlivnily republikánskou politiku během přípravy.

Ústavy Tuvy v roce 1993. V 90. letech minulého století se odehrávala veřejná debata zaměřená na vytvoření nové Ústavy Tuvy a právo republiky vystoupit z Ruské federace. Národní fronta Tuvy a Khostug Tuva aktivně usilovali o nárok na vystoupení Tuvy z Ruské federace. Pravomoc možného odtržení republiky byla veřejností široce diskutována a posléze podpořena. Parlament vzal v úvahu mínění obyvatelstva a odhlasoval právo o vystoupení z Ruské federace. Odůvodněním byla skutečnost bývalé nezávislosti, převahy tuvinského etnika a mezinárodní hranice s Mongolskem. Do zákona byla navíc zahrnuta další doplnění podporovaná nacionalisty, zejména zákaz soukromého vlastnictví půdy a převaha republikánského zákonu nad federálním. Nacionalistická propaganda ovlivnila také výsledek referenda o přijetí Ústavy v roce 1993. Většina obyvatel hlasovala pro tuvinskou ústavu (53,9%), ale proti federální ústavě. (Giuliano 2006: 303–305).

Od roku 1992 začaly radikální pokusy o nacionalismus utichat, o čemž svědčí zvolení Sherig-oola Oorzhaka, který byl zastáncem Borisa Jelcina a opakovaně se účastnil federálních schůzek. Ostatní, kteří nepřestávali bojovat za nezávislost, se začali sdružovat kolem politika Kadyr-oola Bicheldey. Později i Kadyr-ool Bicheldey dal místo nacionalistického směru přednost proruskému. S postupem času vycházelo najevo, že nacionalické nálady mizí a problémy finančního zabezpečení rostou. (Eismont 1996). Zatím předcházel Shegir-ool Orzhak, nový prezident Tuvy, možnosti vzniku nové vlny nacionalismu tím, že nabízel nacionalistům pozice ve vládě (Giuliano 2006: 305).

Pomocí srovnání míry separatismu mezi deseti etnickými republikami Ruské federace, včetně Tuvy, lze odhalit příčiny zmenšení intenzity nacionalistických a separatistických nálad v Tuvě po roce 1992. Důvod separatismu z velké části spočívá ve snaze vyhladit “konkurenty” a vzít si svou

zemi zpět. Přítomnost jiného národa, jenž dokonce zaujímá dominantní pozici ohledně počtu, vyvolává negativní důsledky v podobě mentálního útlaku a pocitu diskomfortu ve vnímání domorodé národnosti. Prostřednictvím nacionalismu a pokusů o separatismus usiluje původní obyvatelstvo o dominanci v regionu. V případě Tuvy byla podpora separatismu mezi deseti republikami nejvyšší (50%), poněvadž většinu populace tvořili Tuvinci, na rozdíl od Karélie (10%) nebo Komi (23,3%), kde bylo původní obyvatelstvo v menšině (Hagendoorn – Poppe – Minescu 2008: 370). Navíc se podle statistik zmíněných v druhé kapitole počet Tuvinců na rozdíl od Rusů neustále zvyšoval a doposud se zvyšuje. Rostoucí pocit převahy a dominantní postavení původního obyvatelstva lze vnímat jako první důvod snížení nacionalistických nálad. Následné zmenšení politické stimulace nacionalismu s nástupem Sherig-oola Oorzhaka vedlo taktéž k poklesu nacionalismu a separatismu. Od roku 1993 do roku 1994 dokázaly místní elity absorbovat nacionalistické rysy. Tím pádem přišla spousta uskupení hájících národní suverenity a identitu o své výjimečné postavení. Navíc zapříčinilo selhání ekonomických reforem Ruské federace z roku 1992 ochuzování vedoucích postav sociální činnosti a v důsledku ji úplně znemožnilo (Zajaczkowski 2001: 174). V odtržení od Ruské federace viděly etnické republiky také příležitost zlepšit vlastní ekonomickou situaci. Čili zastavit placení daní Ruské federaci a tím pádem přestat subvencovat a zaměřit finance na vlastní potřeby (Hagendoorn – Poppe – Minescu 2008: 369). Pokud hovoříme o Tuvě, region byl a zůstává z velké části dotován a získává více, než investuje. Nakonec ukázala krutá soupeření mezi Jelcinem a Chasbulatovým v roce 1993 a vypuknutí čečenské války v následujícím roce, že moskevská vláda nebude váhat použít sílu k potlačení konfliktů (Zajaczkowski 2001: 174).

Ve skutečnosti neměla na počátku krizových 90. let moskevská vláda kapacity na to, aby přitom řešila problémy natolik vzdáleného a silně dotovaného regionu. Na počátku 90. let čítaly dotace 92–95% ekonomiky Tuvy. Později, v roce 1995, se s krizovou situací v Rusku snížila výška platů na 50% rozpočtu republiky.

Postupně se ukázalo, že se Tuva nemůže obejít bez vnější pomoci. Energeticky byla Tuva závislá na Chakasii a Krasnojarském kraji. Pokus o vytvoření volné ekonomické zóny jako v Ingušsku také selhal, neboť nízká úroveň vývoje průmyslu nedokázala přilákat investory. Proto se vyskytovaly opakované pokusy politického vedení Tuvy upoutat pozornost ruské vlády a dostat dotace do vyšších rozměrů (Eismont 1996).

Během 1997–1998 bylo provedeno kolem 60 změn v hlavním zákonu republiky, poněvadž byl silně v rozporu s Ústavou Ruské federace. Kromě technických chyb a nepřesných termínů usilovali Tuvinci o získání druhého občanství jako dodatku k ruskému, což bylo jednoznačně odepřeno. Nejznepokojivější otázkou byla suverenita republiky a možnost vystoupení z Ruské federace. Později v roce 2001 byla během referenda přijata Ústava republiky bez zmínek o suverenitě republiky a omezení soukromého vlastnictví půdy. Bylo taktéž přidáno, že název Republika Tuva a Republika Tyva jsou ekvivalentní, stejně jako ruský a tuvinský jazyk (Anayban 2011: 5–6).

I po rozpadu Sovětského svazu a nacionalistickém sentimentu zůstala Tuva součástí Ruska. Pokud porovnáme Tuvu s pobaltskými zeměmi, které v roce 1944 dokonce Tuvincům nabídly pomoc ohledně získání nezávislosti, nebyla v minulosti Tuva narozdíl od nich nikdy skutečně nezávislou. Ještě dlouho po roce 1944 byla velice silně propojena s Ruskem, proto Tuva odmítla pomoc pobaltských zemí v roce 1944 (Eismont 1996). Pravděpodobně ze stejného důvodu zůstala součástí Ruské federace i po rozpadu Sovětského svazu. Otázka zní, zdali si mohla skutečně vybírat.

Na situaci formování současného stavu republiky z komplexního hlediska lze pohlížet ze tří úhlů. Z pohledu tuvinského obyvatelstva, vládnoucí elity Tuvy a moskevských úřadů. Nehledě na dotace pro přibližně 300 000 obyvatel, většina Tuvinců a domorodých Rusů žije doposud ve vesnicích a vede tradiční styl života.

Jsou schopni se živit komoditami vlastní výroby a vlastní činností nevytvořitelné zboží získávat pomocí barteru (kožešinu za benzín nebo mouku). Na konci 90. let usilovala tuvinská vláda všemi možnými způsoby o přitažení pozornosti Ruské federace. Dokonce byla podniknuta prohlášení ze strany tuvinské vlády, že: „bude druhé Čečensko“, ačkoliv ve skutečnosti Tuvou neprochází důležité plynovody či ropovody a kvůli nedostatku železničních a silničních spojení není příležitost k plnému využití zásob uhlí. Podobné byrokratické záležitosti a manipulativní činnosti byly do velké části zaměřené na zajištění regionu dotacemi (Eismont 1996). Z výše prozkoumaného vyplývají další doposud otevřené otázky. Zdali byly dotace využity pro odpovědné účely a zdali neopakovaly osud plenění tak vzdálené a těžce kontrolovatelné Sibíře. Například během návštěvy Tuvy Borisem Jelcinem, se prezidentovi Tuvy Sherig-oolovi Oorzhakovi povedlo obdržet finanční zdroje na modernizaci místního letiště. Modernizace se neuskutečnila a obnos byl pravděpodobně přivlastněn (Ermolov nedatováno). Další otázkou je, zdali považovat ústupky republiky ve formě dotací během krizového období Ruskou federací za předurčený krok k možnému využití regionu v pozdějších, lepších dobách.

#### **4. 2. Současný stav republiky v rámci Ruské federace**

Podle Ústavy Tuvinské republiky, je Tuva demokratickým právním státem v rámci Ruské federace. Disponuje vlastní Ústavou a řídí se vlastními právními předpisy. Podle pátého článku jsou úředními jazyky ruština a tuvinština. Podle desátého článku se moc dělí na zákonodárnou, výkonnou a soudní. Zákonodárnou moc vykonává Velký Chural Republiky Tuva. Dále se parlament Republiky skládá ze Sněmovny reprezentantů a Legislativní komory. Výkonnou moc vykonává vláda republiky Tyva. Vládu Republiky Tyva vede předseda vlády Republiky Tuva, volený tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Soudní moc vykonávají federální soudy, Ústavní soud republiky Tyva a smírčí soudci republiky Tyva. (Constitution of the Republic of Tuva 2001).

Republika Tyva je rozdělena do 2 měst republikánské podřízenosti a 17 rajónů (kožuunů). Následně se dělí na 4 městská sídla a 120 sídel venkovského typu (sumuny) (Constitutional Law of the Republic of Tyva No. 268).

Kyzyl a Ak-Dovurak se řadí do měst republikánské podřízenosti, která jsou ekonomickými a kulturními středisky s rozvinutou průmyslovou, sociální či vědeckou sférou. Status města republikánské podřízenosti má možnost dostat administrativně-teritoriální jednotka s populací čítající minimálně 50 tisíc obyvatel. Nicméně výjimka je možná v případě značného potenciálu města ohledně historicko-kulturní důležitosti či perspektivy vývoje ekonomiky (Constitutional Law of the Republic of Tyva No. 1054). Příkladem výjimky je zrovna Ak-Dovurak, kde populace v roce 2021 čítá 13 tisíc obyvatel (Chislennost.com 2021).

Celkem má Tuvinská republika rozlohu 168,600 km<sup>2</sup>, kde žije 321 700 tisíc obyvatel. Region není rovnoměrně osídlený. Jako příklad lze uvést, že v hlavním městě Kyzyl žije přibližně jedna třetina obyvatel čili 116 000 obyvatel. Hustota obyvatelstva je také na nízké úrovni –1,91 člověk na 1 km<sup>2</sup> (Ministry of Economy of the Republic of Tuva 2018). Podle oficiálních statistik se od roku 2007 do roku 2017 zvýšila úroveň chudoby ze 109 tisíc na 132 tisíc, což způsobilo růst kriminality a úmrtí kvůli otravě alkoholem (Salchak – Atamanova 2018: 1642).

Problémy Tuvy jsou také environmentální. Výskyt rakoviny plic se mezi obyvateli stále zvyšuje, především v hlavním městě, kde bylo nalezeno značné množství škodlivých látek (Kuzhuget – Kara-Sal 2018: 27). Problémy lze pozorovat i v politické kultuře Tuvinců. Výběr kandidátů je založen na principu třídění na „svůj“ i „cizí“. Což znamená, že vyhrát volby dokáže kandidát, pocházející z kraje, jenž je v mentalitě voliče vnímán jako „svůj“. Běžným fenoménem je také, že: „Nezáleží na tom, jak hlasovali, záleží na tom, jak počítají (hlasy)“. Tím pádem vedlo rozčarování v demokratických volbách ke snížení volební účasti ve volebních obvodech. Proto bylo ve městě Kyzyl v roce 2002

možné pozorovat nejnižší volební účast, 50%, zatímco ve venkovských oblastech zůstala podstatně vyšší. V roce 2006 se dvě různé politické skupiny postavily proti sobě ve volbách do Velkého Churalu. První skupina se vyznačovala tradiční sovětskou politikou. Opoziční politická skupina se odlišovala novými postsovětskými vizemi. Po vítězství staré generace došlo v roce 2007 dokonce k stávce. Bylo proto podle pokynů „shora“ rozhodnuto jmenovat hlavou republiky Sholbana Kara-ool, aby se tak zmírnilo politické napětí a lidská nespokojenost. Rostislav Turovskiy napsal, že v Tuvě není politická kultura oddělena od ekonomické a náboženské. Obyvatelstvo se dostatečně nevyzná v politice, což vede k chaosu a porušování demokratických principů (Lazhamaa 2008: 52–54).

Při hledání informací o Tuvě je vidět, že v oficiálních médiích Ruské federace a bezprostředně v tuvinských masových zdrojích informací chybí myšlenky, jež by vyjadřovaly odlišné pohledy na situaci v republice. Region v zásadě disponuje fungujícími institucemi médií, ale organizace jsou při interakci se společností pasivní a ze strany veřejnosti zároveň neexistuje poptávka po kvalitních informacích. Tyva je společně s Čečenskem, Kalmykií, Ingušskem, Burjatskem, Adygejou, Karachaj-Čerkessií, Kabardino-Balkarií a Brjanskou oblastí ohledně kvality médií na stejné nízké úrovni (National institute for strategic studies 2016: 5). To napodobuje rysy totalitního režimu Sovětského svazu ve vztahu k absolutní kontrole hromadných sdělovacích prostředků.

Vybudování federálních vztahů na počátku 21. století v Ruské federaci přispělo k integraci regionů do jediného všeruského politického prostoru a nahradilo de jure “federalismus” o de facto “unitarismus”, tím pádem byly zmenšeny institucionální a politické pravomoci regionů (Rozumnyi 2018: 91). Změnami v legislativě v roce 2004 byly přímé volby hlav subjektů Ruské federace nahrazeny návrhem kandidáta prezidentem Ruské federace a následným schválením regionálními parlamenty. Prezident Ruské federace disponuje pravomocí předčasně ukončit funkční období hlavy subjektu Ruské federace

(tamtéž: 92). V roce 2021, po návštěvě Tuvy, Putin odvolal hlavu Tuvy Sholbana Kara-oola. Bývalý prezident republiky prohlásil, že rezignoval z vlastní svobodné vůle: „Nebudte překvapeni, šel jsem k tomu vědomě. Děkuji prezidentovi za podporu mého rozhodnutí. Doufám, že vy, moji voliči, mě správně pochopíte (BBC 2021). Skutečností ale je, že během třetího funkčního období Vladimíra Putina nedošlo k žádnému případu, v kterém by nezmáhl kandidát navrhovaný prezidentem a naopak (Rozumnyi 2018: 100).

#### **4. 3. Historické kořeny nacionalismu a jeho současnost**

V politickém a společenském životě Ruské federace v hranech současné době významnou roli etnická rozmanitost populace, jež se projevuje v poněkud konfliktní podobě. Radikalizaci etnických skupin ve federaci lze vysvětlit z historického hlediska. Po rozpadu „přátelského svazu socialistických republik“ se objevila potřeba dohnat to, co bylo potlačeno během sovětské nadvlády. Jmenovitě násilné spojování národů do jednoho svazu a propaganda ideologie zanechaly své stopy (Tishkov 1996: 249). Komunistický režim spáchal v období stalinistických represí velké množství zločinů proti národnostem v Sovětském svazu. Navzdory tehdejšímu prohlášením, že v Sovětském svazu měly každý národ a národnost nárok na rovnoprávnou koexistenci s ostatními socialistickými „bratry“, se stále formoval seznam privilegovaných národů, jež byly považovány za „starší bratry“ (Tishkov – Shabaev 2011: 152). Přestože se na jedné straně přispívalo k rozvoji písemností, kultury, výstavby univerzit a dalších vzdělávacích institucí, na druhé straně byla brutální kontrola nad činnostmi jakékoli veřejné instituce. Zároveň byla potlačována svoboda projevu a myšlení, které byly v rozporu se standardy komunistické ideologie.

Jak již bylo zmíněno, druhým největším národem v republice jsou Rusové. Do roku 1924 jich bylo jen 12 000 tisíc. Poté, co se region stal součástí SSSR, začal počet rychle růst. Nejprve migrovali učitelé, lékaři, inženýři a další specialisté ve svých oborech, jejichž podpora byla pro republiku nezbytná. Od vstupu do



Sovětského svazu až do doby, kdy se Gorbačov dostal k moci, nedošlo k žádným vážným otevřeným konfliktům mezi Rusy a Tuvinci. Nicméně s rostoucí intenzitou procesu prudkého kolapsu Sovětského svazu proběhla ve vztazích dvou nejpočetnějších národů změna. Na počátku 90. let začaly mezietnické konflikty nabývat na síle, a to nejen v Tuvě, ale i v dalších republikách Sovětského svazu (Moskalenko 1992: 13).

Radikalizaci tuvinského nacionalismu a vypuknutí etnického konfliktu na počátku 90. let 20. století lze spojit se vznikem organizace Národní fronty. Jedním z bodů jejího programu bylo zdůraznění zaostalosti regionu a potlačení skutečných zájmů tuvinského národa. Finanční pomoc ze strany Ruska byla považována za plnění zjištěných cílů, zejména toho, jak využít nevyužitý surovinový potenciál ve vlastní prospěch (Kuzhuhet – Tatarynceva nedatováno: 11–12). V období existence Sovětského svazu bylo všemi možnými způsoby potlačováno dominantní náboženství Tuvinců, jmenovitě buddhismus. Velké množství buddhistických mnichů podlehlo krutému sovětskému teroru. Pouze s postupným rozvolňováním ideologie se obnovilo fungování buddhistických chrámů (Russian Geographical Society 2021).

Nicméně zmenšení počtu Rusů v současné době je do velké míry zapříčiněno spíše hledáním lepších životních podmínek mimo Tuvu. Tuva nedisponuje dostatečnými ekonomickými kapacitami pro samostatnou existenci. Například v roce 1994, kdy došlo k povodním, byla vládnoucí elita nucena požádat o pomoc Moskvu, bez níž se nemohla obejít (Geleotti nedatováno: 79).

V poslední době byl nejvýraznějším výsledkem nacionalismu dopis od Unie ruský mluvících občanů Tuvy vládě Ruské federace v roce 2016. Původem byla stížnost, že ruštinu vyučují jako cizí jazyk a navíc do velké míry byla zdůrazněna migrace Rusů z regionu. Nicméně vláda republiky s podobnou stížností zásadně nesouhlasila (Dzutsati 2016). Ve srovnání s minulostí, jmenovitě s

událostmi 90. let, není v současnosti vidět násilné nacionalistické činnosti. Jedná se spíše o “tichou” rezistenci proti ruské populaci. Lze uvést příklad – pokud se na jakoukoliv pozici bude hlásit Rus a Tuvinec, je velká pravděpodobnost, že práci dostane ten druhý. Na druhé straně podle novinářky Sayany Mongush je skutečnost, že počet Rusů na pracovních pozicích je čím dál tím nižší než počet Tuvinců, dána jejich zmenšujícím se množstvím v populaci. Zatímco většina Tuvinců vysvětluje danou skutečnost neochotou ruského obyvatelstva kvalitně pracovat. Statistika z roku 2016 naznačuje, že 26% občanů si stěžuje na diskriminaci na základě etnického původu, což téměř odpovídá počtu Rusů v republice. Igor Badra v reportáži časopisu Meduza poukazuje na skutečnost, že ministrem obrany Ruska se stal Tuvinec Sergej Šojgu. Tím pádem napomohl zaktualizovat Tuvu, jež byla dříve často zaměněna s Tulou. Taktéž Badra zmiňuje, že Sergej Šojgu je příkladem absence etnické nerovnosti, zatímco národnosti v rámci Ruské federace ve srovnání s ruským národem se vždycky budou cítit utlačovaně, což je jevem lidské přirozenosti (Azar 2016).

V současné Ruské federaci neexistují aktivní střediska separatismu. Avšak odstředivé tendence jsou přítomné a to zejména v “zmrazené“ fázi. Oddělení od Ruské federace negarantuje uspokojení ekonomických zájmů regionálních elit, navíc může nevyhnutelně vést k trestnímu stíhání a represím ze strany ruských speciálních služeb. Realizace odstředivých scénářů je v tomto případě možná nikoli jako příčina, ale jako důsledek nestability a rozpadu Ruské federace. Tyto se řadí spolu s Kaliningradskou a Archangelskou oblastí, republikami Altaj, Tatarstán, Čuvaško, Krasnodar a Stavropol do regionů s nejvyšší mírou motivace k separaci (National institute for strategic studies 2018).

Separatistické nálady regionů v sibiřském federálním okruhu je lepší zkoumat holisticky než samostatně, vzhledem k výskytu politických hnutí za nezávislost Sibíře jako celku. Jak již bylo nespočetněkrát zmíněno, Sibiřský federální okruh má obrovské území, bohaté zdroje, etnickou a náboženskou

rozmanitost. Je považován za jedno z nejvíce motivovaných center ruského odstředivého hnutí. V Sibiři se postupně vyvíjely názory odlišné od pohledů federální vlády na politickou a administrativní situaci v okruhu. Bylo to do velké míry zapříčiněno původem populace, jež se skládá nejen z původního obyvatelstva, ale také z přistěhovalců během dob Sovětského svazu za účelem hledání bohatství nebo z lidí zasílaných sem do vězení. Lze tady nejít několik politických hnutí za nezávislost Sibiře. Například, skupina Sibiřská Volgota byla vytvořena v roce 2006 uživateli sociální sítě „Live Journal“ a je zaměřena na získání nezávislosti Sibiře na Ruské federaci. Sibiřská alternativa byla vytvořena v roce 1998 podle vzoru politického hnutí z období boje za nezávislost Sibiře na imperiálním centru a nezávislost během občanské války v Rusku. K radikálním akcím nedochází, ale uskupení se zuřivě vyjadřuje. Prohlašuje Sibiř za kolonii Moskvy, jež má právo na sebeurčení a obyvatelé regionu jsou nezávislými sibiryaky. Unie sibiřských států trvá na oddělení sibiřských národů od pohoří Uralu k Tichému oceánu a vybudování samostatného státu na území sibiřského, uralského a dálněvýchodního okruhu. Avšak neusiluje o rozpad Ruské federace, nýbrž o vytvoření konfederace. Severo-bajkalská unie diskutuje o vytvoření Bajkalsko-amurské demokratické republiky a plánuje vytvořit republiku Dálného východu v Přímořském kraji (National institute for strategic studies 2018).

Velká vzdálenost od centra Ruské federace umožňuje Sibiřskému federálnímu okruhu využít vlastní svébytnou identitu na vytvoření různých politických idejí. Podobné socio-politické pohyby nejsou výsledkem vyspělosti regionů ohledně snah na sebeurčení a oddělení od Ruské federace. Spíše jsou nástrojem k připoutání pozornosti federální vlády na téměř koloniální postavení území. Současné regionální elity se snaží využít nálady sibiřského hnutí k sebeurčení jako příležitosti k získání hlasů voličů ve volbách do regionálních zákonodárných sborů (tamtéž).

#### **4. 4. Příležitosti rozvoje regionu: ekonomický a sociální stav republiky**

Rozvoj příhraničních oblastí vyžaduje bezpochyby rozměrnějších nákladů a úsilí. Téměř 50% území Ruské federace je považováno za příhraniční oblasti. Nízká hustota obyvatelstva, nevhodné klimatické podmínky a geografické bariéry, jež zkomplikovaly výstavbu nezbytných železničních a dálničních spojení pro větší interakci s regionem, maximálně využívají veškerého potenciálu. V roce 2018 schválila vláda Tuvinské republiky spolu s Tuvinským institutem pro integrovaný rozvoj přírodních zdrojů strategický plán rozvoje Tuvy do roku 2030. Projekt je zaměřen na zlepšení socioekonomické situace v regionu a na zmenšení výše dotací. Za minimální cíl bylo vytyčeno snížení úrovně chudoby a řešení sociálních problémů zejména zdokonalení zdravotního systému. V plánu je taktéž popsán seskok ekonomiky pomocí rozvoje průmyslu, avšak specializace bude zaměřena čistě na těžbu a vývoz surovin. V strategickém projektu se nejedná o vybudování továren a tím pádem není možné zvýšení počtu pracovních pozic. Rozvoj dalších průmyslových odvětví zůstane na počáteční fázi, zatímco se bude ve velké míře vyvíjet pouze těžební průmysl. Za maximální cíl je stanoveno dosažení průměrné úrovně sibiřského federálního okruhu a vytvoření vhodného základu pro zvýšení poskytování investic prostřednictvím rozvoje, a to pouze těžby. Nehledě na zápory geografického rozmístění příhraničních oblastí, lze v něm pozorovat i určitou výhodu. Tuva disponuje příležitostmi k vytvoření logistických vazeb s Čínskou lidovou republikou a Mongolskem. Z tohoto důvodu byl sestaven plán vybudování přeshraničního koridoru „Kyzyl (Tuva) - Urumqi (Čína)“, jenž by měl mít délku 1790 km. Jmenovitě ve výstavbě železničního spojení spočívá taktika rozšíření těžebního průmyslu. Jehož prostřednictvím by bylo umožněno dovážet a vyvážet zboží nejen do Mongolska a Číny, ale také se pohybovat hlouběji do střední Asie. Je pravděpodobné, že s vybudováním železničního spojení se zvýší i vývoz uhlí do Číny, vzhledem k rostoucí poptávce paliva pro metalurgické provozy (Dabijev 2016).

Výstavba dopravních spojení může také ovlivnit rozvoj cestovního ruchu. Zahájen byl dokonce i projekt rozvoje cestovního ruchu v Tuvě do roku 2024 (Resolution of the Government of the Russian Federation No. 972/2020). Rozvoj turistického průmyslu díky jedinečnosti republiky může získat enormní rozměry. Nehledě na jeho velký potenciál po případném vybudování železničního spojení a zajištění pohodlných podmínek pro turisty, může být rozvoj turismu zastaven záporným viděním republiky v mentalitě Rusů. Lví podíl turistů stanoví samotní turisté z Ruské federace. V roce 2019 navštívilo Tuvu 117 328 tisíc turistů, z nich pouze 7 505 tisíc jsou cizinci (Official portal of the Republic of Tuva 2020). Při analýze dostupných informací na internetu o republice v ruštině byla nalezena spousta negativních vizí o Tuvě, což samozřejmě může významně zastavit rozvoj cestovního ruchu v regionu. Dokonce i bývalý prezident republiky Sholban Karaool vyhrožoval novinářům právní odpovědností za podobné prohlášení: „Buďte opatrní a nechoďte večer! Kolaps státu v ruském hlavním městě vražd“. V publikaci ruského nakladatelství popisovali vysokou míru kriminality, korupci vlády, chudobu, zničenou ekonomiku, alkoholismus a drogovou závislost obyvatel. Taktéž nebylo opomíjeno nenávistné vnímání Rusů místním obyvatelstvem (Kass 2021). Podobné články se objevují velmi často a negativně ovlivňují image republiky vzhledem k snahám o turistický průmysl. Nehledě na skutečnost, že Tuva je často mapována jako objekt nebezpečí, vyskytují se zde poněkud ironické reakce na předchozí negativní tvrzení o Tuvě. Například z názvu článku: „Nás zaříznout, jakmile začneme natáčet“ (VC.ru 2019) do odpovědi rusky mluvícího na sociální síti „Těm, koho nezaříznou, Tuva se zalíbí“ (Reddit 2020).

## **5. Vztahy s externími aktéry: Mongolskem a Čínou**

### **5. 1. Kulturní dědictví Tuvy: Mongolsko**

Po konfliktu na východní Ukrajině a uvalení sankcí, začala Ruská federace hledat partnera jiným směrem. V roce 2014 s podepsáním dohody o bezvízovém režimu s Mongolskem, jenž umožňuje pobyt v délce 30 dnů, vznikla nová perspektiva vývoje vztahů mezi Ulánbátarem a Moskvou (Kupfer 2015: 10–11).

Mezi Tuvou a Mongolskem lze nalézt nejen historickou propojenost, ale taktéž i tu kulturní. Podobnost těchto dvou kultur spočívá v kočovném způsobu života, buddhistické víře a administrativním uspořádání teritorií. Hlavní odvětví ekonomiky Tuvy a Mongolska plynou ze starobylých tradic: „[...] založených na lovu zvířat během celého období, rybném průmyslu a také chovu sobů (pro přepravu nákladů, jízdu, mléko a maso)” (Wheeler 2000: 9).

Avšak jazyky Tuvinců a Mongolů patří do různých jazykových rodin. Tuvinstina spadá do rodiny turkických jazyků a mongolština do mongolských. Na úrovni mentality se Mongolové a Tuvinci domnívají, že by se dokazali dorozumět v prostředí toto vyžadující. Vyskytl se zde pozoruhodný paradox během sociologického průzkumu v roce 2010. Obyvatelé příhraničních oblastí Tuvy a Mongolska byli tázáni ohledně názoru týkajícího se meziethnické souvislosti. Ukázalo se, že Tuvinci, kteří rozumějí mongolštině, tvrdí, že je pro ně snadné navázat vztahy s Mongoly. Zcela jiná situace je pozorována u Mongolů, kteří umí tuvinsky. Jsou přesvědčeni, že není jednoduché se názorově shodnout. Obdobná situace je taktéž pozorována i v otázce o podobnosti kultur. Mezi Tuvinci dominuje myšlenka, že kultura jejich souseda je celkem blízká té tuvinské. Mongolové s tím jen částečně souhlasí, nebo uvedené bezvýhradně popírají (Oydup – Kylhydaj nedatováno).

Co se týče historie Tuvinské republiky a Mongolska v 20. století, lze ji rozdělit do tří fází. V letech 1921–1925 Mongolsko neuznávalo nezávislost Tuvy. Další fáze, která proběhla do roku 1929, radikálně změnila povahu jejich vztahů, které ovlivnily politiku vládnoucích elit. Mongolská lidová republika začala tolerovat Tuvinskou lidovou republiku. Poslední etapa od roku 1930 do roku 1944 se vyznačuje vítězstvím komunistické ideologie v obou společnostech. Sovětský svaz významně ovlivnil posilování vazeb mezi oběma republikami podporou jejich rozvoje nekapitalistickou cestou. (Khertek 2016: 65–66). Po prohloubení vazeb Tuvy se Sovětským svazem se kulturní a historická propojenost Tuvy s Mongolskem a Čínou nezkoumala. V dobách totalitního režimu byla veškerá pozornost věnována vlivu ruské kultury na region. Silné vazby Tuvy na Mongolsko přetrvaly, o čemž svědčí hudba, sport a řemesla (Kuzhuhet 2007: 60).

## **5. 2. Čína jako alternativní centrum?**

Ve dnešní době Čína podniká výrazné kroky na cestě modernizace a disponuje rysy nové globální mocnosti. Značné změny, jež se začaly rokem 1978, kdy byla zahájena agrární reforma, vedly k rychlému hospodářskému růstu. Nehledě na vzestup asijské země, uvnitř stále čelí řadě domácích problémů. Doposud zůstává totalitní zemí s nedostačující politickou svobodou, sociálními a regionálními rozdíly. Kvůli prosazování zákona o jednodětném manželství je převaha mužského pohlaví nad ženským obrovská. Taktéž zrychlení procesu urbanizace zahájilo obrovský odliv venkovského obyvatelstva do měst. Převážné množství středisek měřených na náročnější výzkumný pokrok a technologický vývoj funguje pomocí zahraničních licencí (Kuna nedatováno).

Tuva se nachází na křižovatce různých kultur, které se historicky s kulturou dominantní vzájemně doplňovaly nebo naopak ji násilně asimilovaly. Čína často používá historii jako záminku k existenci ambicí být zemí s nejdelším nepřetržitým bytím a považuje Tuvu za region, jenž byl dříve „čínský“, přestože spíše v národním než etnickém smyslu (Billé 2012: 27).

Mentální provázanost Tuvy s Čínou je slabší, než například s Mongolskem. Historická paměť Tuvinců ohledně historické provázanosti není v lepší pozici. V roce 1755 byla Tuva podmaněna dynastií Čching a stala se provincií Číny Tannu-Uriankhai. Stejně jako Mongolsko byla Tuva nárazníkovým pásmem dynastie Čching a severní Mongolsko bylo navíc územím hraničícím s Ruskem. Tuva pro Čínu sloužila jako zdroj surovin a levné pracovní síly. Proto byla oblast izolována od vnějšího světa a vývoj její ekonomiky byl na dlouho zakotven v nečinnosti. Vzhledem k tomu, že čínská vláda viděla v regionu pouze surovinový potenciál (prioritou byly kožešiny), bránila rozvoji dalších hospodářských odvětví, zejména chovu hospodářských zvířat. Navíc pro zachování vlivu v regionu nebylo nutné utrácet značné množství peněz na údržbu vojenských jednotek, stačilo disponovat dobrými vztahy s místní šlechtou (Mongush 2015: 12–19).

Vzhledem k čínským ambicím a problémům je jasné, že další výzvou je udržet tempo hospodářského vývoje, pro nějž je potřeba zajistit ložiska nerostných surovin. Příklady tohoto je čínský zájem v Africe (Ze Yu 2021). Pokud jde o Tuvu, je nutné znovu zdůraznit surovinový potenciál oblasti. Do velké míry lze předpokládat, že Čína může nahradit pozici Ruské federace ve vztahu k Tuvě. Jenže k tomu pravděpodobně dojde za stejných podmínek, za kterých se Sibiř dokáže separovat od Ruské federace, čili za rozpadu Ruské federace (viz. s. 36).

Jinak žádné motivy k nahrazení centra ze strany Tuvinců není vidět. Například návrh o přejmenování Tuvy na Uriankhai se objevil několikrát: v roce 2014 a 2017. Igor Irgit, horlivý stoupenec myšlenky přejmenování, navrhl přejmenovat Tuvu na Uriankhai a nazývat Tuvince lid Uriankhai. Odkazoval hlavně na skutečnost, že název Tuva zavedli bolševičtí reformátoři bez zmínky o slavné minulosti a vůdcích. Nakonec se myšlenka neudržela, neboť doba čínské nadvlády připomíná početné represe ze strany Číny. Tuvinci se mimo jiné nepovažují za lid Uriankhai. Politolog Anatolij Savostin naznačuje, že změna názvu by mohla rozdělit společnost a posloužit jako motivace pro čínské



nacionalisty nebo mongoly, kteří se hlásí k části severních zemí (Regnum 2017).

Další příčinou lhostejnosti ze strany tuvinského obyvatelstva realizovat Čínu jako centrum pro Tuvy může být příklad ze života tuvinské diaspory v Číně. Nepočetná skupina Tuvinců v Číně se skládá z 2 500 tisíc lidí a přebývá převážně v Kanasu, Hemu v Baihabě. Dokonce je klasifikována čínskou vládou jako Mongolové, proti čemuž se Tuvinci vzpouzejí a snaží se najít svoji identitu zachováním kultury a jazyka. Problémem čínských Tuvinců je alkoholismus, kriminalita a sebevraždy, neboť státní zavedení zákazu lovu, nucené migrace a usedlého způsobu života značně poškodila jejich mentální zdraví (Hou 2014).

## Závěr

Účelem bakalářské práce bylo prozkoumat politický vývoj Tuvy se zaměřením na Rokkanovou teorii centra a periferie jako zásadního *cleavage*. Daný cíl se podařilo během zkoumání naplnit a odpovědět na vytyčené otázky. Bylo zodpovězeno, jaké je současné postavení regionu v rámci Ruské federace a jaká je míra závislosti regionu na centru. Během zkoumání historie oblasti byly nalezeny příčiny rozporu mezi centrem a periferií a následně byl prozkoumáný současný projev napětí. Podařilo se zjistit, jak probíhala transformace republiky do současného stavu a jaké dědictví po sobě v Tuvě zanechal rozpad Sovětského svazu. Po zkoumání vztahů s Mongolskem bylo zjištěno, odkud plyne kulturní výjimečnost oblasti a jaká je perspektiva Číny jako alternativního centra pro Tuvu.

Navzdory malému území a svébytnosti regionu, jež spočívala v zachování kočovného způsobu života a staletých tradic v podobě buddhismu a šamanismu, nebyla Tuva opomíjena ani imperialistickou politikou carského Ruska, ani později Sovětským svazem. Kloním se k tomu, že vstup do Sovětského svazu byl spíše vůlí politických elit republiky, jejichž názory se shodovaly s názory sovětské vlády, poněvadž byly pěstovány v ruském prostředí pomocí studia ruštiny a absorpcí ruské kultury. Proto se dá tvrdit, že Tuva je periferií vertikálního typu administrativního podmanění ze strany Sovětského svazu pomocí nelegitimního referenda a následného stanovení Tuvy součástí Ruské federace jako dědictví po sovětské nadvládě. Tuvinci měli a mají vzhledem k historickým faktorům podobnější kulturu s Mongolskem než s Ruskem. I když se lze domnívat, že kdyby se Tuva spojila s Mongolskem, bylo by to výběrem „menšího zla“, neboť vize mentální propojenosti mezi obyvateli Tuvy a Mongolska se odlišují. Dokonce i Tuvinci, kteří žijí v Číně, chrání vlastní svébytnost a vystupují proti ztotožňování Tuvinců s Mongoly. Pravděpodobnost stanovení Číny centrem pro Tuvu je také malá. Historická paměť Tuvinců a existence Ruské federace v její současném stavu tomu brání.

Nehledě na tehdejší možnost připojení k Mongolsku, spojení se se socialistickým jádrem se stejně nebylo možné vyhnout, neboť politika komunistů byla příliš silná a tvrdohlavá. Sovětská vláda budovala vlastní pozice ve formě snah o zlepšení stavu republiky přenosem znalostí a zkušeností „staršího ruského bratra“ dlouho od roku připojení do Sovětského svazu. Později se upevňovala pomocí zajištění přátelských vztahů s politickými elitami Tuvy. Celkově SSSR viděl v regionu nejen možnost rozšíření svých hranic, ale také do značné míry bohatý surovinový potenciál a předcházení vypuknutí etnického separatismu v státě. Ložiska uranu sehrála významnou roli, jež byla na začátku Studené války potřebná pro udržení zápasu mezi západním a východním blokem. Integrace republiky se Sovětským svazem navíc znemožnila posílení separatistických nálad mezi altajskými separatisty.

Je obecně zřejmé, že období Sovětského svazu pozitivně ovlivnilo v republice nejen rozvoj průmyslu, ale také rozvoj kultury a vzdělávání. Druhá strana mince odrážela stejné události, jež se odehrály taktéž v jiných socialistických republikách. Jednalo se zejména o Stalinovy represe a ničení atributů religiozity populace, což se stalo hlavními příčinami napětí mezi centrem a periferií v minulosti a odezv v současnosti. Významnou roli hrála mimo jiné nucená rusifikace, příliv ruského obyvatelstva a potlačení myšlení etnického obyvatelstva prostřednictvím kontroly všech sfér činností, znemožňující existenci názorů odlišných od těch komunistických. Následně se vše proměnilo v obrovskou sraženinu zášti a nenávisti, jež kulminovala počátkem 90. let v podobě radikálního nacionalismu. Ozvěny minulosti lze nyní pozorovat v napjatých vztazích mezi ruským a tuvinským národem. Ačkoli násilí utichlo, ruská populace se necítí komfortně, vzhledem k nízké perspektivě republiky a dominujícímu postavení Tuvinců. Proto se počet Rusů neustále snižuje. Dědictví Sovětského svazu je patrné také v povaze politické kultury republiky, z které lze pozorovat známý „bratrský“ vztah mezi vrcholnými orgány federálních a regionálních orgánů a nízkou úroveň demokracie. Taktéž je zde patrná absence vysoce kvalitních zdrojů informací s

existencí odlišných myšlenek, kromě jediného „správného“ pohledu shodného s názorem federálních úřadů.

Nicméně ve srovnání s obdobím Sovětského svazu, se republika vyvíjela průmyslově lépe, než se vyvíjí v současné době v rámci Ruské federace. Strategický plán rozvoje Tuvy podpořený federální vládou je zaměřen do velké míry na rozvoj těžebního komplexu. Taktéž míří tok financí do vybudování železničního spojení. Daný krok je ale spíše podniknut za účelem vývozu surovin do Asie, než z důvodu rozvoje turismu (jehož potenciál je snížen kvůli rusko-tuvinskému napětí) nebo zlepšení úrovně života obyvatelstva. Vždyť v současné době, nehledě na sovětskou minulost a ruské vlivy, dokázal tuvinský národ zachovat vlastní svébytnou identitu. Republika aktivně rozvíjí a silně podporuje národní tradice a náboženství, zejména buddhismus s prvky místního šamanismu. Tuvinci nadále preferují nomádský způsob života. Stejně jako během období Sovětského svazu, většina populace žije ve venkovských oblastech a navzdory vývoji 21. století vede podobný životní styl jako její předkové. Domnívám se, že zneužívání prostoru a potenciálu Tuvy Ruskou federací může vést k vypuknutí otevřeného násilí iniciativou tuvinského obyvatelstva při pozdější vhodné příležitosti, jako tomu bylo po rozpadu SSSR.

Po studování tématu se objevila řada dalších otázek, na něž je možné odpovědět jen po pozorování vývoje situace v budoucnu. Zdali Ruská federace nevidí perspektivu pro investování do regionu budováním, například, továren, je to dáno nedostatkem financí v samotné Ruské federaci? Taktéž zdali uskutečnění strategického plánu rozvoje Tuvy lze považovat za reprodukci scénáře drancování Sibíře regionálními elitami a také využití bohatství federální vládou? Dokonce lze provést paralelu s politikou Číny v 18. století, kdy Tuva sloužila jako zdroj surovin a levné pracovní síly.

## Seznam literatury:

Anayban, Z. (2011). *The Interethnic situation and ethno-political process in the Post-Soviet Tuva* (Moskva: Institute of Ethnology and Anthropology RAS).

Anayban, Z. (nedatováno). Characteristics of ethnodemographic processes in Tuva during the Soviet period. *Tuva. Asia* ([https://www.tuva.asia/journal/issue\\_2-3/3783-anayban.html](https://www.tuva.asia/journal/issue_2-3/3783-anayban.html), 12. 2. 2021).

Azar, I. (2016). Tuvan People's Republic. Why Russians are fleeing from Sergei Shoikhu's homeland. *Meduza*. 15. 9. 2016 [reportáž] (<https://sputnikipogrom.com/russia/50248/vanished-in-tuva/#.YHsH3VUzZd>, 17. 4. 2021).

Bajyr-oil, M. (2010). A unique vertical mobility experience. *Sociological research* (2), s. 141–148.

Batsajchan, O. (2015). Russian-chinese-mongolian kyakhta treaty of 1915. *Izvěstija* 11, s. 92–102.

BBC (1991). *1991: Gorbachev resigns as Soviet Union breaks up* ([http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/december/25/newsid\\_2542000/2542749.stm](http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/december/25/newsid_2542000/2542749.stm), 17. 4. 2021).

BBC (2021). *After a vacation in Tuva, Putin changed the head of the republic*. 4. 2021 (<https://www.google.com.ua/amp/s/www.bbc.com/russian/news-56654176.amp>, 20. 4. 2021).

Begzi, A. (2017). The economy of the Soviet Tuva: Achievements, challenges and lessons. *The new research of Tuva* (file:///C:/Users/UserOK/Downloads/Ekonomika\_sovetskoj\_Tuvy\_dostizeniya\_problemy\_i\_uro.pdf, 12. 2. 2021).

Billé, F. (2012). On ideas of the border in the Russian and Chinese social imaginaries. In: Billé, F. – Delaplace, G. – Humphrey, C. a kol., *Frontier Encounters. Knowledge and Practice at the Russian, Chinese and Mongolian Border* (UK: Open Book Publisher), s. 19–23.

Constitutional Law of the Republic of Tyva No. 1054 BX-I. *Administrative and Territorial Facility of the Republic of Tyva.*

Constitution of the Republic of Tuva. *Adopted by referendum in the Republic of Tuva in 2001.*

Constitutional Law of the Tannu-Tuva No. 3/1941. *The Great Khural of workers.*

Constitutional Law of the Republic of Tyva No. 268 BX-I. *The status of municipalities in the Republic of Tyva.*

Dabijev, D. (2016). Economic evaluation of the project for the construction of the Kyzyl-Urumqi international railway. *Fundamental research* (8), s. 320–326.

Dalton, Y. (2019). Comparative territorial politics: discuss the concept of the centre-periphery cleavage. *ResearchGate*. 30. 4. 2019 ([https://www.researchgate.net/publication/332754530\\_Comparative\\_Territorial\\_Politics\\_Discuss\\_the\\_concept\\_of\\_the\\_centre-periphery\\_cleavage](https://www.researchgate.net/publication/332754530_Comparative_Territorial_Politics_Discuss_the_concept_of_the_centre-periphery_cleavage), 22. 7. 2021).

Datsyshen, V. (2015). Potential for Conflict in the Russian-Mongolian Border Zone in Tuva. *Journal of international relations theory and world politics* 13 (1) (<http://intertrends.ru/old/seventh/008.htm>, 17. 4. 2021).

Deegan-Krause, K. (2009). New dimensions of political cleavages. *ResearchGate*. 9. 4. 2015 ([https://www.researchgate.net/publication/255632051\\_New\\_Dimensions\\_of\\_Political\\_Cleavage](https://www.researchgate.net/publication/255632051_New_Dimensions_of_Political_Cleavage), 22. 7. 2021).

Dorazín, M. (2016). V televizi Labutí jezero, v ulicích tanky. Před 25 lety spustil komunistický puč rozpad SSSR. *iRozhlas* 19. 8. 2016 ([https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/v-televizi-labuti-jezero-v-ulicich-tanky-pred-25-lety-spustil-komunisticky-puc-rozpad-sssr\\_201608190840\\_jpiroc](https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/v-televizi-labuti-jezero-v-ulicich-tanky-pred-25-lety-spustil-komunisticky-puc-rozpad-sssr_201608190840_jpiroc), 17. 4. 2021).

Dorzhu, Z. (nedatováno). *Historical roots of formation and integration of Tuvan people's republic with USSR* (file:///C:/Users/UserOK/Downloads/istoricheskie-korni-formirovaniya-i-integratsii-tuvinskoy-narodnoy-respubliki-s-soyuzom-ssr.pdf, 20. 3. 2021).

Dzutsati, V. (2016). Ethnic Russian sound alarm about declining Russian presence in Tuva. *Eurasia Monitor* 13 (102), 25. 5. 2016 (<https://jamestown.org/program/ethnic-russians-sound-alarm-about-declining-russian-presence-in-tuva-2/#.V0gFfPI96Uk>, 8. 3. 2021).

Eismont, M. (1996). Tuva: Rejoining the Fold. *The Jamestown Foundation* 18 (2). 1. 12. 1996 (<https://jamestown.org/program/tuva-rejoining-the-fold/>, 17. 4. 2021).

Ermolov, S. (nedatováno). *Tuva: another republic where Russians disappear* (<https://sputnikipogrom.com/russia/50248/vanished-in-tuva/#.YHsH3VUzZdg>, 17. 4. 2021).

Frank, L. (2002). Pojmy centrum a periferie v teorii Steina Rokkana a relevance jejich vymezení ve věku informačních technologií. *Středoevropské politické studie* 4 (2–3).

Geleotti, M. (nedatováno). *From Tuva to Tyva: Nationalism vs Economics* (file:///C:/Users/UserOK/Downloads/bsb2-4\_galeotti%20(1).pdf, 14. 3. 2021).

Giuliano, E. (2006). *Secessionism from the Bottom up: Democratization,*

Nacionalism, and Local Accountability in the Russian Transition. *World Politics* 58 (2), s. 276–310.

Hagendoorn, L. – Poppe, E. – Minescu, A. (2008). Support for Separatism in Ethnic Republics of the Russian Federation. *Europe-Asia Studies* 60 (3), s. 353–373.

History of Russia in documents (nedatováno). *Tuvan money* (<http://hisdoc.ru/articles/16154/>, 12. 2. 2021).

Historical Encyclopedia of Siberia (2009). *Tyva* ([http://irkipedia.ru/content/tyva\\_istoricheskaya\\_enciklopediya\\_sibiri\\_2009](http://irkipedia.ru/content/tyva_istoricheskaya_enciklopediya_sibiri_2009), 10. 2. 2021).

Hou, Y. (2014). The analysis of current situation of Tuva people in China. *Tuva. Asia* ([https://www.tuva.asia/journal/issue\\_21/6984-hou.html](https://www.tuva.asia/journal/issue_21/6984-hou.html), 20. 3. 2021).

Chadimulin, R. (2016). History of Tuva's joining the Russia. *Berlek-Jedinstvo*, 19. 09. 2016, (<http://berlek-nkp.com/ruslan-hadimullin/5741-ruslan-hadimullin-ob-istorii-vhozhdeniya-tuvy-v-sostav-rossii.html>, 20. 3. 2021).

Chislennost.com (2021). *Population of the city of Ak-Dovurak* ([https://chislennost.com/ru/ru/population\\_of\\_ak\\_dovurak\\_3074.html](https://chislennost.com/ru/ru/population_of_ak_dovurak_3074.html), 12. 2. 2021).

Information on Soviet military strength (1950). *Central Intelligence Agency* (<https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP82-00039R000100070017-6.pdf>, 20. 3. 2021).

Irgit, A. – Biche-ool, T. (nedatováno). *Geography of agriculture of the Republic of Tuva* (Kyzyl: Tuvan State University).



Kass, A. (2021). Roman Senchin on the "disintegration of the state" and the "capital of assassinations". The writer told NEWS.ru about his small homeland, the head of which threatened the media with the consequences for harsh reports. *NEWS.ru*. 9. 3. 2021 (<https://news.ru/politics/vsya-tuva-mogla-by-stat-territoriej-lyubvi-i-druzhby/>, 22. 4. 2021).

Kharunova, M. (2009). Tuva and the USSR: The process of political integration. *The New Research of Tuva* (3), s. 139–163.

Khertek, L. (2016). Tuvan-Mongolian relations and links under the People's Republic of Tuva. *The New Research of Tuva* (3), s. 65–81.

Kuder-oolovna, S. (2016). *An analysis of the population of the Republic of Tyva* (Kyzyl: Tuvan State University).

Kuna, Z. (nedatováno). *China's Increase* ([http://www.agris.cz/Content/files/main\\_files/70/148511/31Kuna.pdf](http://www.agris.cz/Content/files/main_files/70/148511/31Kuna.pdf), 22. 7. 2021).

Kupfer, M. (2015). Tuva and Mongolia: At the nexus of economics and culture. *Russian Analytical Digest* (161), s. 9–12.

Kuzhuhet, A. (2007). Problems of studying the culture of Tuva in the XXI century. *The world of Science, Culture, Education* 4 (7), s. 60–62.

Kuzhuhet, A. – Tatarynceva, M. (nedatováno). *Ethnopolitical situation in the republic of Tyva before and after the elections to the federal assembly of Russia in 1993* (<http://static.iea.ras.ru/neotlozhka/74-Kuzhuget.pdf>, 20. 3. 2021).

Kuzhuget, S. – Kara-Sal (2018). Air pollution in the city of Kyzyl and the health of population (the Republic of Tuva). *Vestnik ZabHU* 24 (9), s. 22– 28.

Lazhamaa, Ch. (2008). Political culture of Tuva. *Polis. Political Studies* (4), s.

48–54.

Lebedev, V. — Dabiev, D. (nedatováno). *Tuva Border* (Kyzyl: Tuvan Institute for Exploration of Natural Resources, Tuvan State University).

Lukyanuk V. (2012). *The collapse of the Soviet Union*. 28. 5. 2021 (<https://www.jnsm.com.ua/h/1225M/>, 17. 4. 2021).

Mansvetov, F. (1947). Tannu-Tuva – The Soviet “Atom City”?. *The Russian Review* 6 (2), s. 9–19.

Ministry of Economy of the Republic of Tuva (2018). *Municipalities* ([http://mert.tuva.ru/directions/territorial\\_planning/municipalities/](http://mert.tuva.ru/directions/territorial_planning/municipalities/), 12. 2. 2021).

Moldurushku, M. – Kara-sal, B. – Soldup, Sh. (2015). *Study of behavior and distribution of arsenic by waste processing products* (Kyzyl: Tuvan Institute for Exploration of Natural Resources).

Mongush, A. (2015). Tuva as part of the Qing Empire (XVIII–XIX) [*diplovová práce*] (Kyzyl: Tuvan State University).

Mongush, M. (2010). Foreign researchers of Tuva. *Tuva. Asia* (2), s. 203– 237.

Moskalenko, N. (1992). *Ethnopolitical situation in the Republic of Tuva. Interethnic relations in the modern world* (Moscow: Institute of Ethnology and Anthropology RAS).

National institute for strategic studies (2016). *Development of regional media in the Russian Federation*. 28. 12. 2016 (<https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-12/zmi-915da.pdf>, 22. 4. 2021).

National institute for strategic studies (2018). *Separatist tendencies in modern*

Russia (<http://old2.niss.gov.ua/articles/2376/>, 22. 4. 2021).

Office of the Federal State Statistics Service for the Krasnoyarsk Territory, the Republic of Khakassia and the Republic of Tyva (2010). *All Russian population census* – 2010  
(<https://krasstat.gks.ru/storage/mediabank/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.htm>, 12. 2. 2021).

Official portal of the Republic of Tuva (nedatováno). *Physical and geographical characteristics* (<https://rtyva.ru/region/geography/>, 1. 3. 2021).

Official portal of the Republic of Tuva (2020). Tourism – Ministry of Economic Development and Trade 7. 2. 2020  
([https://rtyva.ru/press\\_center/news/tourism/41755/?fbclid=IwAR2QOKdf5Vc7s2J0DKYwXV6G9lg0UWE7AhNuqk6stLCXGKncAiQLos\\_4sw](https://rtyva.ru/press_center/news/tourism/41755/?fbclid=IwAR2QOKdf5Vc7s2J0DKYwXV6G9lg0UWE7AhNuqk6stLCXGKncAiQLos_4sw), 22. 4. 2021).

Oorzhak, V. (nedatováno). *Influence of geographical location of Tuva on its economic development* (Kyzyl: Tuvian Institute for Exploration of Natural Resources).

Oorzhak, V. (2016). *Industrial development of the Republic of Tuvan: retrospective analysis* (Kyzyl: Tuvan Institute for Exploration of Natural resources).

Otroshchenko, I. (2018). From the Tuva people's republic to the Tuva autonomous region of the RSFSR: Initiators, motives and circumstances of the accession of Tuva to the Soviet Union. *The world of the Orient* (4), s. 43–69.

Otroshchenko, I. (2008). Self-determination of the Tuvan ethnos in the XX century: to the historiography of the question. *The world of the Orient* (4), s. 37–44.

Otroshchenko, I. (2014). Tuva through the eyes of travelers and scientists. *The World of the Orient* (2), s. 139–143.

Otroshchenko, I. (2017). Tuva's accession to the USSR: alternative opinions. *The new research of Tuva* (4), s. 36–76.

Oydup, T. – Kylhydaj, A. (nedatováno). *Peculiarities of inter-ethnic relations of the population of the population of the Tuva-Mongol border* (<http://ecsocman.hse.ru/data/2012/09/29/1251348792/Oydup.pdf>, 20. 2. 2021).

Reddit (2020). *Those who will not be killed, Tyva will be liked* (<https://is.gd/RktX5r>, 22. 4. 2021).

Regnum (2017). *Games with renaming. Do they want to return Tuva to China?* 18. 9. 2017 (<https://regnum.ru/news/polit/2323276.html>, 22. 7. 2021).

Resolution of the Government of the Russian Federation No. 972/2020. *Individual program of socio-economic development of Tuva Individuální program sociálně- ekonomického vývoje Tyvy (2020–2024).*

Resolution of the Government of the Republic of Tyva No. 638/2018. *The strategy of socio-economic development of the Republic of Tuva until 2030.*

Resolution of the Government of the Republic of Tyva No. 271/2019. *The state report on the health status of the population of the Republic of Tuva in 2018.*

Rokkan, S. (1987). The center-periphery polarity. In: Rokkan, S. a kol., *Centre-periphery structures in Europe: An ISSC Workbook in Comparative Analysis* (Frankfurt: Campus Verlag), s. 73–101 (přeloženo z němčiny: Pedko, E – Zelenkovej, A.).

Rojansky, M. (1996). Siberia. Between Muscovy and Russia. *Revue des etudes slaves* 68 (1), s. 69–89.

Rozumnyi, M. (2018). *Putin's regime: reboot – 2018* (Kyiv: National institute for strategic studies).

Rupen, R. (1965). Tuva. *Asian Survey* 5 (12), s. 609–615.

Russian Geographical Society (2021). Planet Tyva [YouTube] (<https://www.youtube.com/watch?v=uPmNN94XY5g&t=200s>, 23. 12. 2020).

Saaja, S. (2001). The development of relations between the Soviet Union and the Tuvan People's Republic in 1921-1944 [*disertační práce*] (Abakan: Katanov Khakass State University).

Salchak, V. – Atamanova, H. (2018). Strategy of development of Tuva in the model of sustainable development: problems, challenges, prospects. *Journal of Creative Economy* (10), s. 1639–1648.

Solozobov, Y. (2019). Regions of Russia. *Politeja* 5 (62), s. 69–102.

Sorinel, C. (2010). Immanuel Wallerstein's world system theory. *Annals of Faculty of Economics* 1 (2), s. 220–224.

Soyan, Sh. (nedatováno). *An analysis of the demographic situation in Tuva* (Kyzyl: Tuvinian Institute for Exploration of Natural Resources).

Tishkov, V. (1996). Nationalities and nationalism in the post-Soviet space. *Istorija* 5, s. 248–253.

Tishkov, V. – Shabaev, Y. (2011). *Ethnopolitology: political functions of ethnicity* (Moskva: Lomonosov Moscow State University).

VC.ru (2019). «*We will be stabbed to death as soon as we start filming*»: a trip to Tuva. 9. 11. 2019 (<https://vc.ru/life/91627-nas-zarezhut-kak-tolko-my->

nachnem-snimat-poezdka-v-tyvu, 22. 4. 2021).

Wheeler, A. (2000). *Lords of the Mongolian taiga: An ethnohistory of the Dukha reindeer herders* (Bloomington: Indiana University).

Zajackowski, W. (2001). Ethnic Minority Organizations in the Federation of Russia at the Turn of the 1980s and 1990s. *Polish Sociological Review* (134), s. 157–174.

## Resumé

In this bachelor's work, I took part in the study of a tiny in size, but worthy of attention, Tyva, also spelt Tuva, a republic in south-central Siberia, which is a federal subject of Russia. The region is a relatively uncharted subject from the view of political science. Therefore, one of the main goals was to reveal the region from the point of view of studying its political formation. Political formation was shown by studying an impact of the history and the character of the indigenous population to the present state.

At the beginning of the first part, the aspects of the region were studied, including geographic location, demography and economy, which have a causal relationship. For example, geographic isolation made it possible to preserve the national identity with a traditional way of life of the indigenous population. Also preserve extraordinary nature with natural resources. As well the inaccessibility of the region slowed down industrial development.

In the same section, history will be contemplated, starting with the development of ties with China and Mongolia, where Tuva was a part of this empires. Futhermore was explaining why a small territory with a population of about 300,000 did not go unnoticed by imperialist and socialist policies. Next, we will look at the collapse of the Soviet Union, which was the moment of the resurgence of freedom of ethnic opinion in the form of an upsurge of nationalist movements in the early 90s of the 20st century.

Although the collapse of the USSR was the final moment in the socialist direction of the republic's development, echoes of the past are visible even now. In second part, was explored, how the Soviet-era

influenced the current state of the region. Nowadays, the current political, economic and social situation of the republic is at a relatively low level of development. Therefore, possible ways to improve the state of the republic, which were considered from a critical perspective having studied the policy of the federal government, focused on the region.



## Přílohy

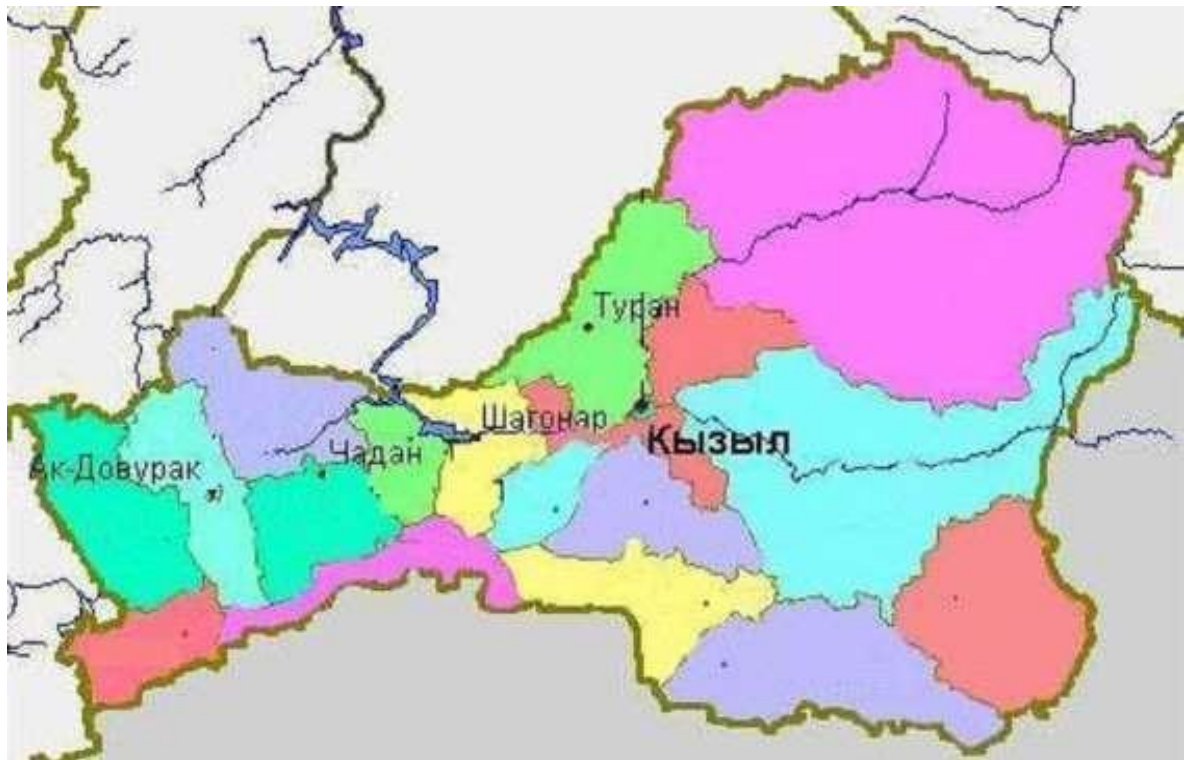
Tabulka č. 1: Možné hodnoty periferií

<b>Vojensko-administrativní penetrace:</b>	<b>Ekonomická závislost:</b>	<b>Kulturní podřízenost:</b>
0 - vzdálená oblast: žádná správa;	0 - počáteční soběstačně hospodaření: minimální souvislost s centrem, špatně rozvinuté peněžní vztahy;	0 - nepsanost, uzavřená kultura: absence jak nezávislých kulturních norem, tak přímé závislosti;
1 - dobyté území: kontrolováno z centra;	1 - počáteční fáze vývoje tržní ekonomiky: závislost na trzích v rámci území i mimo něj;	1 - úplná závislost na centru: jazykově i během rituálních obřadů;
2 - svazové nebo federální území, které je součástí struktury obecné územní správy;	2 - ekonomika s převládajícím rozvojem sekundárního a teoretická odvětví: vysoká míra závislosti na trzích v rámci teritorii;	2 - částečná závislost: například se používají různé jazyky a / nebo různé náboženské standardy, ale stávající segmentace není jasná;
3 - územně nezávislý subjekt podléhající řízení z jiného centra.	3 - ekonomika s převládajícím rozvojem sekundárního odvětví: zaměření na zahraniční trhy	3 - různé kultury a jejich vlastní instituce

Zdroj: Rokkan, S. (1987). The center-periphery polarity. In: Rokkan, S. a kol., *Centre-periphery structures in Europe: An ISSC Workbook in Comparative Analysis* (Frankfurt: Campus Verlag), s. 73–101 (přeloženo z němčiny: Pedko, E – Zelenkovej, A.)

## Мапу

Мапа ч. 1: Административní členění republiky



Zdroj: (<https://is.gd/rime8J>, staženo 29. 4. 2021).

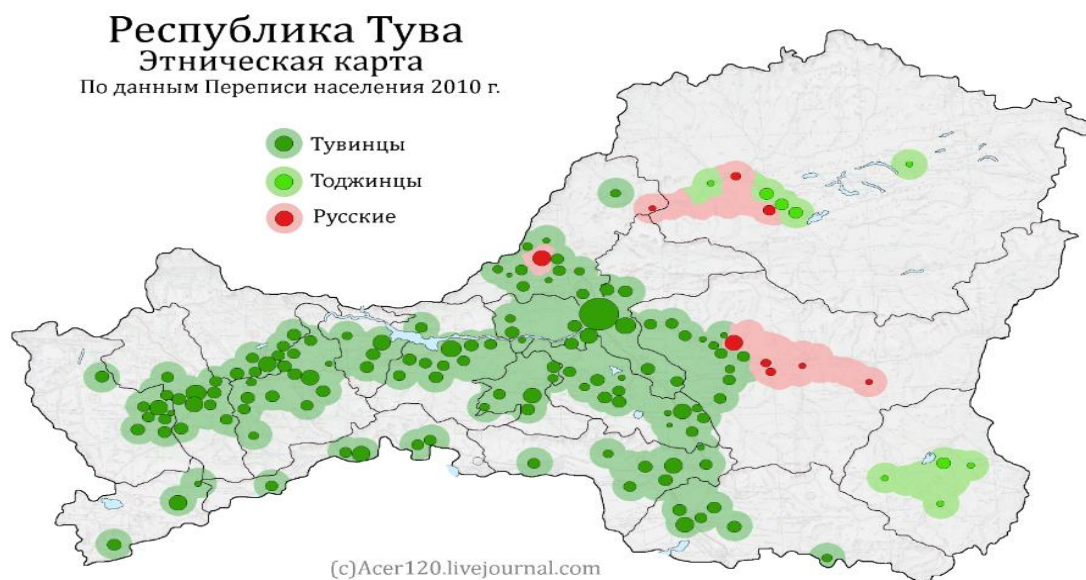
## Mapa č. 2: Tuvinská republika v rámci Ruské federace



Zdroj:([https://ru.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Map\\_of\\_Russia\\_-\\_Tuva.svg](https://ru.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Map_of_Russia_-_Tuva.svg), staženo 29. 4. 2021).

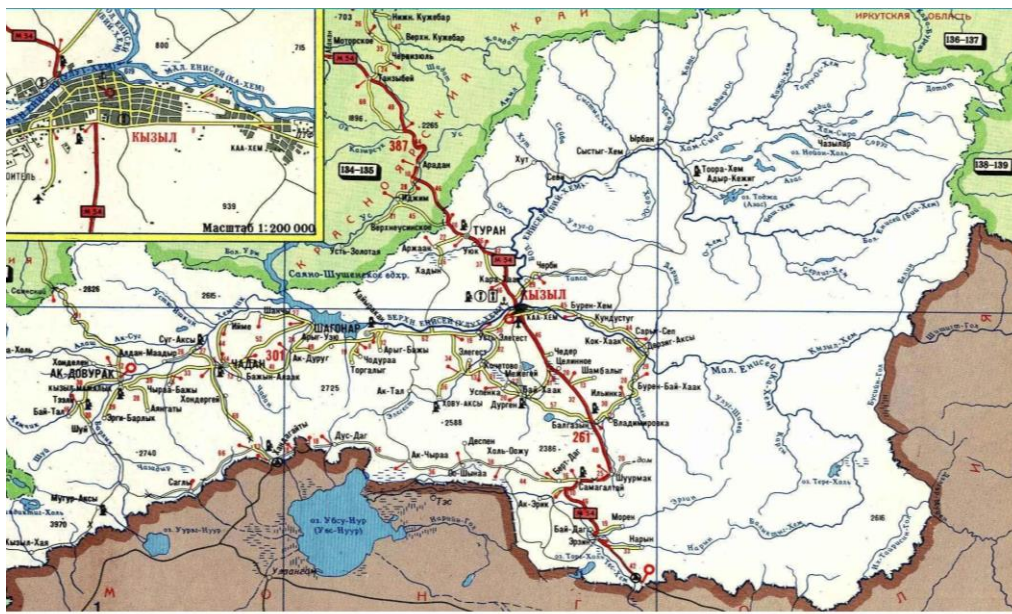
### Мапа ч. 3: Etnická situace v Tuvě

tmavě zelenou barvou – Tuvinci  
světle zelenou barvou – Todžinci  
červenou barvou – Rusové



Zdroj: (<https://is.gd/2f87MP>, staženo 10. 7. 2021)

Мапа ч. 4: Мапа silniční sítě Тувы



Zdroj: (<https://russia.at.ua/Atlas-of-Russia/Republic-of-Tuva.jpg>, staženo 11. 7. 2021).



## Мапа č. 5: Мапа nerostných surovin Tuvy



(Zdroj: <https://iv-g.livejournal.com/584141.html>, 11. 7. 2021)